

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०३/३०

माथिल्लो मरुयाड्दी 'ए' प्रभावित हुने चिन्ता

आश गुरुङ

६ सय मेगावाटको माथिल्लो मरुयाड्दी २ आयोजना निर्माण भए तल्लो तटीय क्षेत्रका जलविद्युत् आयोजना प्रभावित हुने भन्दै माथिल्लो मरुयाड्दी 'ए' आयोजनाको प्रवर्द्धक सिनोहाइड्रो-सगरमाथा पावर कम्पनीले चिन्ता व्यक्त गरेको छ । चिनियाँ लगानीमा निर्माण हुने भनिएको माथिल्लो मरुयाड्दी २ निर्माण भएमा यसको असर तल्लो क्षेत्रका आयोजनामा नपर्ने खालको 'ग्यारेन्टी' खोज्दै सिनोहाइड्रोले विद्युत् विकास विभागमा निवेदन दिएको छ । उक्त निवेदनलाई साथ राखेर माथिल्लो मरुयाड्दी २ बनेमा तल्लो क्षेत्रमा रहेका माथिल्लो मरुयाड्दी 'ए' को उत्पादनमा असर पर्ने या नपर्नेबारे विद्युत् विकास विभागले लगानी बोर्डलाई पत्राचार गरेको छ ।

अर्ध-जलायशयुक्त 'पिकिड रन अफ दि रिभर' प्रणालीमा निर्माण हुने लागेको आयोजनाले आफ्नो उत्पादनमा असर पर्ने देखिएपछि माथिल्लो सिनोहाइड्रो-सगरमाथा पावर कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक यान हुडवेले विद्युत् विकास विभागलाई पत्र लेखेका हुन् । ६ सय मेगावाटको आयोजना 'पिकिड रन अफ रिभर' शैलीमा बनाउँदा हिउँदको समय आयोजना सञ्चालनमा पानी नपुग्ने भन्दै सिनोहाइड्रोसँगै सगरमाथा पावर कम्पनीले पत्र लेखेको जानकारीमा आएको आयोजनाका जनसम्पर्क अधिकृत कर्ण अधिकारीले बताए । माथिल्लो मरुयाड्दी २ प्रस्तावित क्षमता र मोडलमा निर्माण भएमा आफ्नो आयोजना प्रभावित हुने सिनोहाइड्रो र सगरमाथा पावर कम्पनीको दाबी छ । विद्युत् विकास विभाग प्रवक्ता सिनियर डिभिजन इन्जिनियर निशा रिजालले सिनोहाइड्रो-सगरमाथा पावरको पत्रलाई साथमा राखेर यसबारे राय तथा प्रतिक्रियाका लागि लगानी बोर्डसँग पत्राचार गरिएको बताइन् । 'नयाँ बन्ने आयोजनासँग माथिल्लो मरुयाड्दी 'ए' ले आफूलाई असर नगर्ने ग्यारेन्टीको माग गरेको छ,' उनले भनिन्, 'हामीले निवेदनसहित वास्तविकताबारे लगानी बोर्डलाई पत्राचार गरेका छौं ।' सिनोहाइड्रो-सगरमाथाले माथिल्लो क्षेत्रमा निर्माण हुने आयोजनाले पानी बन्द गर्दै र छोड्दै गर्दा यसको असर माथिल्लो मरुयाड्दी 'ए' मा पर्ने दाबी गर्दै निवेदन दिएको उनले बताइन् ।

हिमताल हाइड्रोपावरबाट प्रवर्द्धित माथिल्लो मरुयाड्दी २ आयोजना निर्माणका लागि लगानी बोर्डले सहजीकरण गरिरहेको छ । उक्त आयोजनालाई सरकारले उत्पादन प्रमाणपत्र 'जेनेरसन लाइसेन्स' दिन लागेको छ । लाइसेन्स जारी भएलगत्तै आयोजना निर्माणको काम सुरु हुने भएकाले सिनोहाइड्रो-सगरमाथा पावर कम्पनीले काम सुरु हुनु अगावै आफ्नो आयोजना प्रभावित नहुने 'ग्यारेन्टी' माग गरेको हो ।

माथिल्लो मरुयाड्दी २ भारतीय कम्पनी ग्रान्धी मल्लिकार्जुना राव (जीएमआर) इनर्जी लिमिटेडले एक दशकसम्म 'होल्ड' राखेको थियो । जीएमआर समूहको हिमताल हाइड्रोपावर कम्पनीबाट बुटवल पावर कम्पनी (बीपीसी) ले गत वैशाखमा किनेको हो ।

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको चीन भ्रमणका क्रममा चिनियाँ कम्पनी र नेपाली निजी कम्पनी बीपीसीका अधिकारीबीच संयुक्त लगानीमा निर्माण गर्ने लिखित सम्झौता भएको थियो । चिनियाँ कम्पनी सिचुवान इन्भेस्टमेन्ट ग्रुप, सिङचेङ इन्टरनेसनल इन्भेस्टमेन्ट कम्पनी लिमिटेड र क्यूवाईईसीबीच बीपीसीको १९ दशमलव ४ प्रतिशत र बाँकी चिनियाँ कम्पनीको सेयर हुने गरी सम्झौता भएको थियो ।

उक्त आयोजना मनाङको नासो गाउँपालिकाको सिरानतालमा बाँध बाँधेर लमजुङको मरुयाड्दी गाउँपालिका ४ ताघिङको स्याङ्गे नजिकै पावर हाउस निर्माण गरी विद्युत् उत्पादन गरिनेछ ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०१५/०४/०२

‘चार वर्षभित्र प्रणालीमा सय मेगावाट विद्युत थप गर्छौं’

देशको औद्योगिक क्षेत्रमा ‘केसी समूह’ स्थापित नाम हो । ५ दशकअघि ‘केसी कन्स्ट्रक्सन फर्म’ स्थापना गरेर ठूला सिभिल संरचना निर्माण गर्दै आएको समूहको भूमिका समय परिवर्तनसँगै फराकिलो बन्दै गएको छ । नेपालमा पहिलो चाउचाउ ‘रारा’ उत्पादन गरेको समूहले आफ्नो व्यवसाय विविधिकरण गर्दै आएको छ । चार दशकअघि उत्पादन सुरु भएको ‘रारा चाउचाउ’ आज अधिकांश नेपालीको रोजाईको स्वाद भएको छ । चाउचाउ उत्पादनमा ख्याती कमाएजस्तै अन्य व्यवसायमा पनि यो समूहको लोकप्रियता चुलिँदै गएको छ । उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी बढाउँदै आएको समूह डेढ दशकदेखि जलविद्युत विकासमा पनि संलग्न छ । समूहले पहिलो पटक ४.८ मेगावाटको मर्दी खोला जलविद्युत आयोजना निर्माण गरेको हो । समूहले १४ वर्षमा केन्द्रीय प्रणालीमा २३ मेगावाट विद्युत थपेको छ । समूहका प्रबन्ध निर्देशक रोशन केसी (केसी घरानाका तेस्रो पुस्ता) ले जलविद्युत विकासको नेतृत्व लिँदै आएका छन् । केसी समूहले जलविद्युतमा पुर्याएको योगदान, अवसर तथा चुनौती र भावी योजनाबारे ऊर्जा खबरकी धना ढकालले गरेको कुराकानी :

निर्माण व्यवसाय, उद्योग-धन्दा सञ्चालन गर्दै आएको समूह कसरी जलविद्युत विकासमा प्रवेश गर्यो ? मागबमोजिम ऊर्जा उत्पादन नहुँदा देशले चरम लोडसेडिङ भोगिरहेको थियो । सबै क्षेत्र अस्तव्यस्त थिए । यसैक्रममा जलविद्युतमा निजी क्षेत्रको प्रवेश बढिरहेको थियो । देशले भोगिरहेको चर्को ऊर्जा संकटबारे हामी पनि जानकार थियौं । हामीसँग आफ्नै निर्माण (ठेकेदार) कम्पनी थियो । कम्पनीले विभिन्न आयोजनामा काम गरिरहेको थियो । निर्माण कम्पनी र जलविद्युत आयोजना एक-अर्कासँग सम्बन्धित हुने हुँदा काम गर्न सहज हुन्छ । यसो हुँदा लगानी पनि सुनिश्चित हुने देखेर सन् २००४ बाट जलविद्युत आयोजना निर्माणमा प्रवेश गरेका हौं । निर्माण कम्पनी, उद्योग र जलविद्युत आयोजनाले दिने आम्दानी तथा मुनाफामा के भिन्नता पाउनुभयो ? जलविद्युत आयोजना निर्माण गरेर उत्पादनको चरणमा पुर्याउनु चाउचाउ बेचेजस्तो होइन । एक पटक लगानी गरेपछि प्रतिफल पाउन धैर्यता चाहिन्छ । आयोजना निर्माणको चरणमा पुर्याएर पूरा गर्न धेरै चुनौती छन् । तर, एक पटक उत्पादन गएपछि ३ देखि ४ वर्षमा राम्रो आम्दानी सुरु हुन्छ । यो चरणसम्म आइपुग्नु लगानीकर्ताले धैर्यता गुमाउनु हुँदैन । सुरुदेखि नै हामी यसबारे जानकार थियौं । हाम्रा सबै आयोजना कास्कीमा छन् । अन्य जिल्लाको तुलनामा यहाँ बढी वर्षा हुन्छ । खोलामा पानीको सतह धेरै घट्दैन र सबै विद्युतगृहले राम्रो उत्पादन दिन सकिरहेका छन् । कम ऊर्जा उत्पादन गरेबापत जरिवाना तिर्नुपरेको छैन । अहिलेसम्म कति जलविद्युत आयोजना पूरा गरेर प्रणालीमा जोडिएको छ ? निर्माण पूरा भएका ४ जलविद्युत आयोजनाबाट २३.३ मेगावाट विद्युत केन्द्रीय प्रणालीमा जोडिएको छ । हामीले निर्माण गरेका ४.८ मेगावाटको मर्दी खोला, १ मेगावाटको सेती-२, ४.५ मेगावाटको विजयपुर-१ र १३ मेगावाटको मर्दुखु खोला हुन् । यी आयोजनाबाट विद्युत उत्पादनमा समस्या छैन । अहिले कति आयोजना निर्माणाधीन छन् ? ११.८ मेगावाटका २ आयोजना (७ मेगावाटको मर्दी खोला र ४.८ मेगावाटको विजयपुर-२) निर्माणको अन्तिम चरणमा छन् । दुवै आयोजनाबाट एक वर्षभित्र विद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । मर्दी ७० प्रतिशत र विजयपुर-२ ४० प्रतिशत पूरा भइसकेको छ । अध्ययन पूरा गरेर निर्माणमा जाने आयोजना पनि छन् ? ३२ मेगावाटको करुवा सेतीको अध्ययन सकिएको छ । केही समयभित्रै यसको निर्माण सुरु हुन्छ । अहिले आयोजनास्थलसम्म पहुँचमार्ग निर्माण भइरहेको छ । आयोजना निर्माण गर्न वित्तीय स्रोत व्यवस्थापन भइसकेको छ । बर्खा सकिएपछि सुरुङ खन्न सुरु हुन्छ । यस्तै, २० मेगावाटको माथिल्लो सेती नेपाल

विद्युत प्राधिकरणसँग विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) हुने चरणमा छ । सबै आयोजना कास्कीमा मात्रै छन् । अन्य जिल्लामा नजानुको कारण के हो ? कास्की हाम्रो गृह जिल्ला हो । यो आफैँ जलस्रोतमा धनी छ । आफ्नो ठाउँमा भएको स्रोतको उपयोग गरेर राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा योगदान गरौँ भन्ने उद्देश्यले गृह जिल्लामा केन्द्रित भएका हौँ । एकपछि अर्को आयोजना निर्माण गरिरहनु भएको छ । लगानी कसरी व्यवस्थापन गर्नुभएको छ ? सुरुमा निर्माण भएका सबै आयोजनाको स्वपूँजीमा पारिवारिक स्वामित्व छ । चालू आर्थिक वर्षमा राष्ट्रिय प्रणालीमा जोडिएको १३ मेगावाटको मध्य खोलामा बेलायतलगायत अन्य देशमा बस्ने गैरआवासीय नेपालीको ७ प्रतिशत लगानी छ । लगानीको यो नमुना सफल पनि भयो । प्रतिफल प्राप्त गर्न धैर्य गर्न सक्नेले मात्रै लगानी गर्नुभएको छ । निर्माणमा जाने ५२ मेगावाटका २ आयोजनामा पनि स्वपूँजीको १५ देखि २० प्रतिशत बाह्य लगानीकर्ताका लागि खुल्ला राखिनेछ । जलविद्युत आयोजना निर्माणमा कस्ता समस्या तथा कठिनाई देख्नुहुन्छ ? जलविद्युत विकास आफैँमा चुनौतीपूर्ण छ । आयोजना निर्माण सुरु गरेदेखि पूरा नहुँदासम्म धेरै कठिनाई आइपुग्छ । अनुमतिपत्र लिएर निर्माण चरणमा पुर्याउने समस्या छ । काम सुरु भएपछि पनि पूरा नहुनेजेल धेरै समस्या आउँछन् । अनेक कठिनाईका बावजुत आयोजना पूरा हुन्छ । तर, प्रसारण लाइन र सबस्टेसन तयार हुँदैन । बेला-बेलामा प्राकृतिक प्रकोपका कारण पनि आयोजना निर्माण ढिलो हुन्छ । स्थानीयस्तरमा उठ्ने समस्या तथा उनीहरूका मागले आयोजना नै अवरुद्ध हुने अवस्था आउँछ । सबैखाले समस्याले आयोजना आउन ढिलो हुन्छ र लागत पनि बढ्दै जान्छ । सरकारी निकायबाट वन तथा वातावरणको स्वीकृति लिने प्रक्रिया धेरै झन्झटिलो छ । यसमा सरकारले एकद्वार प्रणाली कायम गर्न जरुरी छ । केसी समूह डेढ दशकदेखि जलविद्युतमा केन्द्रित छ । यो क्षेत्रको लगानी कतिको सुरक्षित देख्नुहुन्छ ? निजी लगानीकर्ताले आयोजना छनोट गर्दा सस्तो र अकार्षक आयोजना हेर्नुपर्छ । आकर्षक र सस्तो आयोजना छ भने लगानी डुब्ने सम्भावना हुँदैन । यस्ता आयोजना निर्माणमा केही ढिला भए पनि प्रतिफलको सुनिश्चितता हुन्छ । निर्माण पूरा भएपछि पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन हुन सके प्रवृद्धकलाई घाटा हुँदैन । राम्रा आयोजना छनोट गर्न सके छोटै समयमा प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिन्छ । बढी लागतमा महँगो आयोजना बनाउँदा बिजुली बेचन त सकिन्छ । तर, प्रतिफल आकर्षक हुँदैन । जलविद्युत विकासका भावी योजना के-के छन् ? हामीले जलविद्युत आयोजना निर्माणमा डेढ दशकको अनुभव हासिल गरिसकेका छौँ । सानोबाट सुरु गरेर अहिले ३२ मेगावाटको आयोजना निर्माण गर्न सक्ने क्षमता बनाएका छौँ । यो क्षेत्रमा हाम्रो निरन्तरता रहने छ । अहिले निर्माणमा जाने अवस्थाका आयोजना पूरा गरेर सन् २०२२ भित्र १ सय मेगावाट विद्युत प्रणालीमा जोड्ने लक्ष्य छ । २३ मेगावाटका आयोजना पूरा भइसकेका छन् । यही वर्ष निर्माणाधीन २ आयोजनाको ११.८ मेगावाट विद्युती प्रणालीमा थपिँदैछ । ३२ मेगावाटको करुवा सेती निर्माणमा प्रवेश गर्ने संघारमा छ । २० मेगावाटको माथिल्लो सेतीको पनि चाँडै निर्माण सुरु हुन्छ । निर्माणको विभिन्न चरणमा रहेका यी आयोजना सम्पन्न भएपछि हाम्रो लक्ष्य पूरा हुन्छ जलविद्युतमा निजी क्षेत्रको सक्रियता बढेको छ । तर, लगानीमैत्री वातावरण छैन भन्ने गुनासो सधैं आइरहन्छ । आयोजना निर्माणलाई तीव्रता दिन राज्यको भूमिका कस्तो हुनुपर्छ ? हाम्रो देशको जलविद्युत विकासको इतिहासले सय वर्ष नाघ्यो । तर, यो अवधिमा प्रणालीमा हजार मेगावाटमात्रै विद्युत उपलब्ध छ । हिउँद अर्थात् सुख्खायाममा करिब १ हजार ३ सय मेगावाटको माग छ । तर, आजसम्म माग र आपूर्ति व्यवस्थापन गर्न भारतीय बिजुलीको भर पर्नु परेको छ । वार्षिक १० प्रतिशतले ऊर्जाको माग बढ्दैछ । उत्पादन बढाउन सकिएको छैन । यस्तो अवस्थामा सरकारले विशेष भूमिका निर्वाह गर्नुपर्छ । आयोजना निर्माण गर्दा आउने स्थानीय समस्या तथा माग सम्बोधन गर्न समन्वयकारी भूमिका खेल्नुपर्छ । आयोजनाका लागि आवश्यक जग्गा खरिद तथा अधिग्रहणमा उस्तै समस्या छ । यावत पक्ष सरकारी पहलमा

समाधान हुनुपर्छ । बल्ल प्रवर्द्धकलाई लगानी गर्न सहज हुन्छ । र, आयोजनाको निर्माण समयमै पूरा हुन्छ । बढ्दो पेट्रोलियम पदार्थको आयात घटाउन जलविद्युत विकासबाटमात्रै सम्भव छ । तसर्थ, देशको जलस्रोत उपयोग गरेर आयोजना निर्माण गरी आयातित ऊर्जा घटाउन प्रशासनिक जटिलता हटाउनुपर्छ । विद्युतीय उपकरणको बढ्दो प्रयोगसँगै विद्युतको माग पनि दिनहुँ बढ्दो छ । उद्योगधन्दा सञ्चालन गर्ने हो भने १० हजार मेगावाटसम्म देशभित्रै खपत गर्न सम्भव छ । एक द्वार नीति कार्यान्वयन गरे लगानीमैत्री वातावरण बन्दै जान्छ । यसमा राज्यको उच्च भूमिका हुनुपर्छ । वाणिज्य बैंकको हकमा पनि ऊर्जामा लगानीको दायरा बढाएर धेरैभन्दा धेरै लगानी आउने वातावरण बनाउनुपर्छ ।

श्रोत: नागरीक, २०७५/०३/३१

तीन वर्ष ढिला गरी सम्पन्न भयो ढल्केबर सवस्टेशन

तोकिएको समयभन्दा करीब तीन वर्ष ढिला गरेर ढल्केबर सवस्टेशन निर्माण सम्पन्न भएको छ। नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले सो सवस्टेशनमा जडान गरिएको ट्रान्सफर्मर चार्ज सम्पन्न भएको जानकारी दिएको छ। सो सवस्टेशनलाई नेपालको प्रसारण हवका रूपमा समेत लिइने गरिन्छ।

चिनियाँ ठेकेदार कम्पनी सिसिपिजीबीच २९ जेठ २०७१ मा सम्झौता भएको थियो। सम्झौताअनुसार १५ महिनाभित्र सम्पन्न हुनुपर्ने थियो। तर तोकिएको समयभन्दा तीन वर्ष ढिला गरी सवस्टेशन निर्माण सम्पन्न भएको छ।

तर ठेकेदारले तोकिएअनुसारको काम नगरेपछि प्राधिकरणले सन् २०१७ को २२ सेप्टेम्बरमा ठेक्का सम्झौता रद्द गरेको थियो। सो सवस्टेशन निर्माणका लागि शुरुमा चिनियाँ ठेकेदार सिसिपिजीले लिएको थियो। प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रवल अधिकारीले १६० एमभिए क्षमताको दुई वटा ट्रान्सफर्मर चार्ज भएको बताए।

नेपाल-भारत अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको नेपालतर्फको सवस्टेशनमा २२०/१३२ केभी क्षमताको सवस्टेशनको एउटा ट्रान्सफर्मर शनिबार साँझ र अर्को आज अपराह्न परीक्षण गरिएको हो। ठेक्का तोडिएपछि सो सवस्टेशनको काम अन्योलमा फसेको थियो। नेपालका अधिकांश सवस्टेशनको क्षमता १३२ केभीमात्रै रहेको अवस्थामा आज चार्ज भएको ढल्केबर सवस्टेशनको क्षमता २२० केभी रहेको छ।

आगामी वर्ष सोही सवस्टेशनको क्षमता बढाएर ४०० केभी पु-याइने प्रवक्ता अधिकारीको भनाइ छ। तत्कालीन ऊर्जा मन्त्री जनार्दन शर्मांले २०७३ साल भदौ ४ गते चिनियाँ ठेकेदार सिसिपिजीलाई चार महिनाभित्र सवस्टेशनको निर्माण सक्न निर्देशन दिएका थिए।

तर मन्त्री शर्माको निर्देशनअनुसार काम हुन सकेन। पटक पटक म्याद थप गरियो। त्यसपछि ऊर्जा मन्त्रालयको जिम्मेवारी सम्हाल्न पुग्नुभएका तत्कालीन ऊर्जा मन्त्री महेन्द्रबहादुर शाहीले पनि ठेकेदार कम्पनीलाई राष्ट्रिय आवश्यकताको सम्मान गर्दै समयमा नै काम सम्पन्न गर्न २०७४ साउन २६ गते निर्देशन दिए।

तर निर्माण प्रक्रियाले गति लिन सकेन। बाध्य भएर प्राधिकरणले गत साल असोज ६ गते ठेक्का सम्झौता रद्द गयो। चिनियाँ ठेकेदारसँग ठेक्का सम्झौता तोडिँदा सवस्टेशनको काम ९० प्रतिशत पूरा भएको थियो।

तोकिएअनुसारका काम सम्पन्न गर्ने लक्ष्यसहित प्राधिकरणले भारतीय ठेकेदार टेलमसलाई जिम्मा दियो। पावर ट्रान्सफर्मर सप्लाइ र जडानका लागि पहिले नै अलग ठेक्का पाएको कम्पनी एम्कोले जिम्मा लिएको एक वर्षको अवधिमा नै सवस्टेशन चार्ज भएको छ, प्रवक्ता अधिकारीले जानकारी दिए।

सवस्टेशन २२० केभीमा चार्ज भएपछि ढल्केबर-मुजफ्फरपुर अन्तरदेशीय प्रसारणलाइनबाट २६० मेगावाट बढी विद्युत् आयात तथा निर्यात गर्न सकिने प्राधिकरणको भनाइ छ। आगामी वर्ष सवस्टेशनको क्षमता बढेर ४०० केभी पुग्ने र त्यसबाट एक हजार मेगावाट क्षमताबराबरको विद्युत् आदानप्रदान गर्न सकिनेछ।

हाल १३२ केभी क्षमताबाट १६० मेगावाटबराबरको विद्युत् आयात भइरहेको छ। सोही सवस्टेशन भएर आउने अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको विद्युत् नेपालका लागि सस्तो रहेको छ।

ढल्केबरमा २२० केभी सवस्टेशन सञ्चालनमा आएपछि अन्य नाकाबाट आयात हुने बिजुली कटौती गरी सोही प्रसारणलाइनबाट आपूर्तिको तयारी पनि गरिएको छ।

ढल्केबर-मुजफ्फरपुर अन्तरदेशीय लाइनका लागि प्राधिकरणले वार्षिक रु एक अर्बभन्दा बढी रकम उपलब्ध गराउँदै आएको छ।

इनर्जी बैंकिङका लागि मार्ग प्रशस्त

आगामी पुस समान्तसम्म माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत् आयोजना सम्पन्न हुने चरणमा छ। सो आयोजना सम्पन्न भएपछि आगामी वर्षको बर्खाभा विद्युत् खेर जाने अवस्था आउने प्राधिकरणले प्रक्षेपण गरेको छ। माथिल्लो तामाकोशीका अतिरिक्त निजी र सार्वजनिक क्षेत्रबाट धेरै आयोजना सम्पन्न भई विद्युत् उत्पादन थप हुने भएपछि भारतबाट बिजुली आयात कम हुनेछ। बढी भएको विद्युत् भारत पठाउनका लागि सोही सव्स्टेशन प्रयोग गरिनेछ।

केही दिन पहिले सम्पन्न नेपाल-भारत ऊर्जा आदानप्रदान समितिको बैठकले इनर्जी बैंकिङको अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याउने सहमति गरेको छ।

वर्षात्मा बढी भएको बिजुली भारतलाई दिने र हिउँदमा भारतबाट आयात गर्नका लागि ऊर्जा बैंक स्थापनाका विषयमा नेपाल र भारतका उच्च अधिकारीबीच पटक पटक छलफल भई एउटा निष्कर्षमा पुगिसकेको छ। त्यसका लागि भारतको मुजफ्फरपुरमा जडान गरिएको १६० एमभिएको ट्रान्सफर्मरसमेत परिवर्तन गर्नुपर्छ। ट्रान्सफर्मरलगायत अन्य प्राविधिक तयारीका लागि प्राधिकरणको प्राविधिक टोली मुजफ्फरपुर जाने तयारी थालिएको छ। रासस

श्रोत: गोरखापत्र, २०७५/०३/३२

जलविद्युत् आयोजनामा दैनिक १५० जना रोजगार

हाइड्रो भिलेजका नामले प्रख्यात म्याग्दीको नारच्याडमा निर्माणाधीन विभिन्न जलविद्युत् आयोजनामा दैनिक १५० जनाले रोजगारी पाएका छन् । जिल्ला सदरमुकाम बेनीदेखि चारघण्टाको सवारीयात्रापछि पुगिने नारच्याडमा ४२ मेगावाटको मिस्त्रीखोला, पाँच मेगावाटको घलेम्दीखोला र ३८ मेगावाटको नीलगिरिखोला जलविद्युत् आयोजना निर्माण भइरहेका छन् ।

यी जलविद्युत् आयोजनाबाट स्थानीयले रोजगारी पाउनुका साथै मासिक न्यूनतम रु १५ हजारदेखि ५० हजारसम्म कमाइ गर्दै आएका स्थानीय २९ वर्षीय वीरबहादुर पुनले बताउनुभयो ।

पाँच वर्षदेखि घलेम्दीमा सुरुडमार्गको सहइञ्चार्ज भएर काम गरिरहेका पुनः गाउँमै रोजगारी पाएपछि खुशी हुनुहुन्छ । त्यसैगरी स्थानीय नरेश पुन केही वर्ष कतार बसेर स्वदेश फर्किनुभयो । गाउँकै सबै युवा जलविद्युत्का काममा व्यस्त बनेको देखेर उनलाई विदेश मोह हट्यो । तीन वर्षदेखि उनी घलेम्दीमै कामदारका नाइके छन् । “म विदेश जाने बेलामा जलविद्युत् आयोजना बन्ने भन्ने हल्ला मात्रै थियो, फर्केर आउँदा सबै निर्माण चरणमा थिए”, नरेश भन्नुहुन्छ “क्षमताअनुसारको काम पनि पाइयो अहिले ठीकै छ ।”

गाउँमै पाएको जागिरले उनलाई कतारको भन्दा बढी सन्तुष्टि दिएको छ ।

स्थानीय महेन्द्र गर्बुजाका अनुसार घलेम्दी र मिस्त्रीमा दैनिक १५० जनाले काम पाइरहेका छन् । “अब नीलगिरिले पनि कामदार खोजिरहेको छ अब त रोजीरोजी जागिर गर्न पाइन्छ”, उहाँ भन्नुहुन्छ “गाउँमा जलविद्युत् आयोजनाले नै परिवर्तन हुँदोरहेछ भन्ने कुरा बुझ्दैछौं ।” स्थानीयले आयोजनामा काम मात्र होइन त्यहाँ काम गर्ने कामदारका लागि किराना पसलदेखि होटलसमेत सञ्चालन गरी आत्मनिर्भर बन्न थालेका छन् । घलेम्दीको विद्युत्गृह र मिस्त्रीको बाँधस्थल एकै स्थानमा पर्छ ।

अहिले त्यहाँ करीब २०० कामदार छन् । त्यसैलाई लक्ष्य गरेर स्थानीय धनबहादुर पुनले किराना पसल सञ्चालन गरेका छन् । त्यहाँको व्यापारबाट उहाँ सन्तुष्ट हुनुहुन्छ । “कामदारले मात्र होइन जलविद्युत् आयोजनाको अवलोकनका लागि हरेक दिन विभिन्न ठाउँका पर्यटक पनि आउँछन् त्यसैले व्यापार राम्रै छ”, दुई वर्षदेखि किराना पसल सञ्चालन गर्दै आएका पुनले भन्नुभयो । नारच्याडका वडाध्यक्ष चन्द्रप्रसाद फगामी गाउँमा निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजनाले स्थानीयलाई राम्रो रोजगारी प्रदान गरिरहेको बताउनुहुन्छ ।”

कम्पनी प्रत्यक्ष आफैँले भौतिक संरचनाको काम गरिरहेकाले घलेम्दीले तुलनात्मक रूपमा स्थानीयलाई बढी प्राथमिकता दिएका छन् । मिस्त्रीको निर्माण ठेक्कामार्फत भइरहेको छ भने नीलगिरिले पनि सोहीअनुसार काम गर्ने तयारी गरिरहेको छ । “ठेकदारमार्फत काम गर्दा दक्ष जनशक्ति मात्र खोजिँदो रहेछ, तर घलेम्दीले स्थानीयलाई निकै राम्रो गरेको छ”, वडाध्यक्ष फगामी भन्नुहुन्छ, “घलेम्दीमा स्थानीयले धेरैथोर लगानी पनि गरेका छन् ।” रासस

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७५/०३/३२

ढल्केबर सबस्टेसनबाट विद्युत् आयातको बाटो खुल्यो

तोकिएको समयभन्दा झन्डै तीन वर्षपछि ढल्केबर सबस्टेसनको निर्माणसँगै २६० मेगावाटभन्दा बढी विद्युत् आयातको बाटो खुलेको छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रवल अधिकारीले १६० एमभीए क्षमताका दुईवटा ट्रान्सफर्मर चार्ज भएको बताए । आगामी वर्ष सोही सबस्टेसनको क्षमता बढाएर ४ सय केभी पुऱ्याइने प्रवक्ता अधिकारीको भनाइ छ । प्रवक्ता अधिकारीका अनुसार नेपाल-भारत अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको नेपालतर्फको सबस्टेसनमा २२०÷१३२ केभी क्षमताको सबस्टेसनको एउटा ट्रान्सफर्मर शनिबार साँझ र अर्को शनिबार अपराह्न परीक्षण गरिएको हो ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले सो सबस्टेसनमा जडान गरिएको ट्रान्सफर्मर चार्ज सम्पन्न भएको जनाएको छ । तोकिएको समयभन्दा तीन वर्ष ढिला गरी सबस्टेसन निर्माण सम्पन्न भएको हो । चिनियाँ ठेकेदार कम्पनी सीसीपीजीबीच २९ जेठ २०७१ मा सम्झौता भएको थियो । सम्झौताअनुसार १५ महिनाभित्र सम्पन्न हुनुपर्ने थियो । ठेकेदारले तोकिएअनुसारको काम नगरेपछि प्राधिकरणले सन् २०१७ को २२ सेप्टेम्बरमा ठेक्का सम्झौता रद्द गरेको थियो । सो सबस्टेसन निर्माणका लागि सुरुमा चिनियाँ ठेकेदार सीसीपीजीले लिएको थियो । ठेक्का तोडिएपछि सो सबस्टेसनको काम अन्योलमा फसेको थियो । नेपालका अधिकांश सबस्टेसनको क्षमता १३२ केभी मात्रै रहेको अवस्थामा आज चार्ज भएको ढल्केबर सबस्टेसनको क्षमता २२० केभी रहेको छ ।

नेपाल-भारत अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको नेपालतर्फको सबस्टेसनमा २२०÷१३२ केभी क्षमताको सबस्टेसनको एउटा ट्रान्सफर्मर शनिबार साँझ र अर्को आइतबार अपराह्न परीक्षण

तत्कालीन ऊर्जामन्त्री जनार्दन शर्माले ४ भदौ २०७३ मा चिनियाँ ठेकेदार सीसीपीजीलाई चार महिनाभित्र सबस्टेसनको निर्माण सक्न निर्देशन दिएका थिए । मन्त्री शर्माको निर्देशनअनुसार काम हुन नसकेपछि पटकपटक म्याद थप गरिएको थियो ।

तर, निर्माण प्रक्रियाले गति लिन सकेन । बाध्य भएर प्राधिकरणले गत साल ६ असोजमा ठेक्का सम्झौता रद्द गऱ्यो । चिनियाँ ठेकेदारसँग ठेक्का सम्झौता तोडिँदा सबस्टेसनको काम ९० प्रतिशत पूरा भएको थियो ।

तोकिएअनुसारका काम सम्पन्न गर्ने लक्ष्यसहित प्राधिकरणले भारतीय ठेकेदार टेलमसलाई जिम्मा दिएको थियो । पावर ट्रान्सफर्मर सप्लाई र जडानका लागि पहिले नै अलग ठेक्का पाएको कम्पनी एम्कोले जिम्मा लिएको एक वर्षको अवधिमा नै सबस्टेसन चार्ज भएको प्रवक्ता अधिकारीले जानकारी दिए ।

ढल्केबरमा २२० केभी सबस्टेसन सञ्चालनमा आएपछि अन्य नाकाबाट आयात हुने बिजुली कटौती गरी सोही प्रसारण लाइनबाट आपूर्तिको तयारी पनि गरिएको छ । ढल्केबर-मुजफ्फरपुर अन्तरदेशीय लाइनका लागि प्राधिकरणले वार्षिक १ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी रकम उपलब्ध गराउँदै आएको छ ।

सबस्टेसन २२० केभीमा चार्ज भएपछि ढल्केबर-मुजफ्फरपुर अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनबाट २६० मेगावाट बढी विद्युत् आयात तथा निर्यात गर्न सकिने प्राधिकरणको भनाइ छ ।

आगामी वर्ष सबस्टेसनको क्षमता बढेर ४ सय केभी पुग्ने र त्यसबाट हजार मेगावाट क्षमताबराबरको विद्युत् आदानप्रदान गर्न सकिनेछ । हाल १३२ केभी क्षमताबाट १६० मेगावाटबराबरको विद्युत् आयात भइरहेको छ । सोही सबस्टेसन भएर आउने अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको विद्युत् नेपालका लागि सस्तो रहेको छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०३/३२

विदेशी लगानीको झन्डै आधा जलविद्युत्मा

यो वर्ष मुलुक भित्रिएको प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी (एफडीआई) मध्ये झन्डै आधा जलविद्युत् आयोजनामा उपयोग भएको छ । गत वैशाखसम्म नेपाल भित्रिएको कुल विदेशी लगानीको करिब ४६ प्रतिशत विभिन्न जलविद्युत् आयोजनामा लगानी भएको हो । राष्ट्र बैंकको तथ्यांकअनुसार चालु आर्थिक वर्षको दस महिनासम्म १५ अर्ब ५१ करोड रुपैयाँ एफडीआई मुलुक भित्रिएकामा ७ अर्ब १२ करोड रुपैयाँ आठवटा जलविद्युत् आयोजनामा लगानी भएको छ । उल्लिखित आठमध्ये ५ वटा आयोजनामा चीनबाट लगानी भित्रिएको छ । यसको अर्थ चिनियाँ लगानीकर्ता नेपालको जलविद्युत् क्षेत्रमा लगानी गर्न आकर्षित छन् भन्ने हो । बाँकी तीनवटा आयोजनामा क्रमशः भारत, सिंगापुर र दक्षिण कोरियाबाट एफडीआई भित्रिएको देखिन्छ ।

तुलनात्मक रूपमा जलविद्युत् आयोजनामा लगानी गर्दा राम्रो प्रतिफल पाइनुका साथै यो क्षेत्रमा सरकारले विभिन्न सुविधा दिएकाले विदेशी लगानीकर्ताको आकर्षण बढेको राष्ट्र बैंक अनुसन्धान विभाग प्रमुख नरबहादुर थापाले बताए । ‘विदेशी लगानीकर्ताका लागि तुलनात्मक लाभको क्षेत्र यही हो,’ उनले भने, ‘लगानीकर्ताले पुँजीको सुरक्षासँगै उचित प्रतिफल चाहन्छ, जलविद्युत् क्षेत्रमा ती कुरा सजिलै पाउन सकिन्छ ।’ यद्यपि अर्थतन्त्रका अन्य क्षेत्रहरू होटल, सिमेन्ट र पर्यटनमा पनि बिस्तारै विदेशी लगानी बढ्न थालेको उनले बताए ।

लगानीको सुनिश्चितता, स्वतन्त्र रूपमा काम गर्न पाइने, उचित प्रतिफल, माग पक्षमा समस्या नभएकाले जलविद्युत् क्षेत्र लगानीकर्ता (स्वदेशी/विदेशी) को रोजाइमा परेको लगानी बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत महाप्रसाद अधिकारीले बताए । ‘स्वतन्त्र रूपमा काम गर्न पाएका छन्,’ उनले भने, ‘राज्यले पनि दिन सक्ने जति सबै सुविधा दिएको छ ।’ मागको तुलनामा बिजुलीको आपूर्ति धेरै कम भएकाले मुलुकले लोडसेडिङलागायत धेरै समस्या भोग्नुपरेको जनाउँदै उनले भने, ‘यसबाट पर्न सक्ने बहुपक्षीय असर कम गर्न पनि जलविद्युत्का लगानीकर्तालाई सरकारले धेरै सुविधा दिएको हो ।’ अघिल्ला वर्षहरूको तुलनामा यो वर्ष विदेशी लगानी बढेको देखिए पनि अझै धेरै काम गर्न बाँकी रहेको अधिकारीले बताए । ‘अत्यावश्यक पूर्वाधार र नीतिगत व्यवस्थामा धेरै सुधार गर्नुपर्नेछ,’ उनले भने ।

जलविद्युत्मा धेरैभन्दा धेरै लगानी गरी विद्युत् उत्पादन बढाउने उद्देश्यले विसं २०८० सम्म उत्पादन सुरु गर्ने आयोजनालाई सरकारले पहिलो ५ वर्ष कर छुट दिएको छ । यसैगरी पुवर्निर्धारित समयमा आयोजना सम्पन्न गर्ने आयोजनाले दोस्रो पाँच वर्ष पनि ५० प्रतिशत कर छुट पाउँछन् । यसकारण पनि जलविद्युत्मा लगानी धेरै बढेको हो । जलविद्युत्पछि धेरै लगानी भित्रिएको क्षेत्र होटल हो ।

चालु आर्थिक वर्षको १० महिनामा चारवटा होटलमा करिब १ अर्ब ७ करोड रुपैयाँ भित्रिएको छ । भिमा हाउस, होटल अन्नपूर्ण, ठमेल इको रिसोर्ट र ग्रेसमेन्ट गेस्ट हाउसमा विदेशी लगानी भित्रिएको राष्ट्र बैंकको तथ्यांक छ । यसैगरी दुईवटा कृषि, एउटा सिमेन्ट (होङ्सी शिवम् सिमेन्ट) र बरुण बेभरेजमा पनि ठूलो लगानी भित्रिएको देखिन्छ । सोही अवधिमा युनाइटेड स्प्रिट्सले २९ करोड ७८ लाख रुपैयाँ लगानी फिर्ता लगेको छ ।

गत वर्षको तुलनामा चालु आर्थिक वर्षको १० महिनामा ३३.६ प्रतिशतले एफडीआई बढेको छ । ०७४ वैशाखमा ११ अर्ब ६० करोड रुपैयाँ एफडीआई मुलुक भित्रिएको थियो । गत असारसम्म यस्तो विदेशी लगानी बढेर १३ खर्ब ५० अर्ब रुपैयाँ पुग्यो । उद्योग विभागको तथ्यांकअनुसार गत वर्षमा १५ अर्ब १ करोड रुपैयाँको विदेशी लगानीको प्रतिबद्धता आएको थियो । यो उद्योग विभागमा जनाइएको प्रतिबद्धता हो ।

जुनसुकै विदेशी लगानी आउँदा सुरुमा उद्योग विभागमा दर्ता गरेर अनुमति लिनुपर्छ । अघिल्लो वर्षको तुलनामा यो वर्ष आपूर्ति व्यवस्थामा सुधार भएको, बन्द हडतालमा कमी आएको, आर्थिक गतिविधिमा सुधार भएको, इन्धन आपूर्ति बढेको, राजनीतिक वातावरण सुध्रिँदै गएकोलगायत कारण एफडीआई बढेको जानकारीहरू बताउँछन् । अघिल्लो वर्ष भएको लगानी सम्मेलनमा करिब साढे १४ खर्ब रुपैयाँको प्रतिबद्धता आएको थियो । वास्तविक रूपमा भित्रिएको रकमको आधारमा पनि गत आर्थिक वर्षमा लगानीकर्ताको आत्मविश्वासमा सुधार भएको देखिन्छ । पछिल्ला वर्षहरूमा आर्थिक वृद्धिदर बढ्दै गएको, लगानीसम्बन्धी नीतिहरू बनेका, राजनीतिक दल तथा नेताहरूबाट आर्थिक विकासको प्रतिबद्धता आएकोलगायत कारण विदेशी लगानीकर्ता नेपालमा लगानी गर्न उत्साहित भएका छन् ।

एकै वर्ष तीन तहको चुनाव सम्पन्न भएको, स्थिर सरकार गठनका लागि वातावरण बनेकोलगायत कारण लामो समयदेखिको राजनीतिक संक्रमण अन्त्य हुने देखिएको छ । यस्तो अवस्थामा मुलुकमा आर्थिक गतिविधिले प्राथमिकता पाउने, लगानी बढ्ने भएकाले ठूलो मात्रामा विदेशी लगानी भित्रिने जानकारीहरू बताउँछन् । हालसम्म भित्रिएको एफडीआईमध्ये अधिकांश जलविद्युत्, पर्यटन र सिमेन्ट उद्योगमा आएको राष्ट्र बैंकको तथ्यांक छ । यसले ती क्षेत्रमा विदेशी लगानीकर्ताको आकर्षण बढ्दै गएको पुष्टि हुन्छ । प्रशस्त सम्भावना हुँदाहुँदै पनि अधिकांश जलस्रोत उपयोग हुन नसकेको, पर्यटन विकासका लागि पर्याप्त अवसर रहेको तथा सिमेन्ट उत्पादनको सम्भावना अत्यधिक देखिएकाले यी क्षेत्र विदेशी लगानीकर्ताको रोजाइमा परेको जनाइएको छ । पूर्वाधारका परियोजनामा भित्रिने विदेशी लगानीलाई यस बैंकमा छुट्टै कोषमा जम्मा गरी हेजिड सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था राष्ट्र बैंकले गरेको छ । यस कोषले विदेशी लगानीकर्ताले व्यहोर्नुपर्ने विदेशी विनिमयमा निहित जोखिम व्यवस्थापन गर्न सहयोग पुर्याउनेछ । यस सुविधाबाट ठूला जलविद्युत् आयोजना, प्रसारण लाइन, सडक तथा अन्य पूर्वाधार परियोजनामा वैदेशिक लगानी आकर्षित हुने विश्वास राष्ट्र बैंकको छ । 'विदेशी लगानीमा स्थापना भएका तोकिएका उद्योग तथा परियोजनामा विदेशी लगानीकर्ताले भित्र्याएको परिवर्त्य विदेशी मुद्राको रकम नेपालका वाणिज्य बैंकहरूमा निक्षेप राखी सोको धितोमा नेपाली मुद्रामा कर्जा लिन सक्ने व्यवस्था गरिनेछ,' आगामी वर्षको मौद्रिक नीतिमा उल्लेख छ ।

श्रोत: गोरखापत्र, २०७५/०४/०९

एक सय मेगावाट विद्युत् राष्ट्रिय प्रणालीमा थप

आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा साना ठूला गरी कूल १५ आयोजना निर्माण सम्पन्न भई राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा १०० मेगावाट विद्युत् थप भएको छ ।

विद्युत् विकास विभागका अनुसार नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको ३० मेगावाट क्षमताको चमेलिया जलविद्युत् आयोजना नै सो आवमा सम्पन्न भएको सबैभन्दा ठूलो आयोजना हो ।

दार्चुलामा आयोजनास्थल रहेको सो आयोजना निर्माण शुरु भएको करीब ११ वर्षपछि सम्पन्न भएको हो । यस्तै ११ वटा मझौला प्रकृतिका आयोजनासमेत सो आवमा सम्पन्न भएका छन् । दुईवटा लघु जलविद्युत् आयोजनासमेत सोही अवधिमा सम्पन्न भएका छन् ।

विभागका अनुसार सोही अवधिमा पञ्चकन्या हाइड्रो पावरको माथिल्लो माई सी आयोजनासमेत सम्पन्न भएको छ । सो आयोजनाको क्षमता छ मेगावाट रहेको छ ।

यस्तै सभाखोला चार मेगावाट, पुवाखोला एक ४ मेगावाट, थापाखोला १३.६० मेगावाट, चाके खोलामा दुई मेगावाट, मिदिम तीन मेगावाट, मोलङ सात मेगावाट, मदक्यूखोला १३ मेगावाट, माई साना क्यासकेड आठ मेगावाट, सार्दी खोला चार मेगावाट, फावाखोला पाँच मेगावाट र द्वारी खोला ३.७५ मेगावाट रहेका छन् ।

दोलखाको ढुङ्गे जिरी ०.६० र सिउरी भूमे लघु जलविद्युत् ०.२३ मेगावाट क्षमताका आयोजना पनि सोही अवधिमा सम्पन्न भएका छन् । विभागको रजत जयन्तीको अवसरमा आज यहाँ आयोजित कार्यक्रममा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुन, राष्ट्रिय योजना आयोगका सदस्य कृष्णप्रसाद ओलीलगायतले ती आयोजनाका प्रवर्द्धकलाई सम्मान गर्नुभयो ।

ठूला आयोजना अध्ययन गर्दै विभाग

जलविद्युत् आयोजनाको अध्ययन र पहिचान गर्ने लक्ष्यका साथ सरकारले स्थापना गरेको विभागले हाल ११ वटा ठूला तथा मझौला आयोजनाको अध्ययन गरिरहेको छ । कूल १० हजार ८०० मेगावाट क्षमताको कर्णाली चिसापानी जलविद्युत् आयोजनाको वातावरणीय अध्ययन सम्पन्न गरेको छ । यस्तै हाइड्रोलोजीको समेत अध्ययन भइरहेको छ । सरकारले सो आयोजनालाई दक्षिण एशियाकै ठूलो आयोजनाका रूपमा अगाडि बढाउने लक्ष्य राखेको छ ।

यस्तै ८४ मेगावाट क्षमताको कन्काई बहुउद्देश्यीय आयोजना, ९३ मेगावाटको शारदा बबई र १०२ मेगावाटको दूधकोशी पाँचौँ आयोजना अध्ययनको चरणमा छन् । कर्णाली स्टेज एक २८१ मेगावाट, नौमुरे जलाशययुक्त आयोजना ४३७, अरुण चौथो ३७२, तल्लो अरुण ६७९, सेती २८७, सुनकोशी दोस्रो एक हजार ११६ र सुनकोशी तेस्रो ५४० मेगावाट क्षमताका आयोजना अध्ययनका विभिन्न चरणमा रहेका विभागका महानिर्देशक नविनराज सिंहले जानकारी दिनुभयो ।

पाँच हजार मेगावाटको अनुमतिपत्र

विभागले करीब पाँच हजार मेगावाट क्षमताका जलविद्युत् आयोजनाको विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र प्रदान गरेको छ । कूल १५९ वटा आयोजनालाई त्यस्तो अनुमति दिइएको छ । अनुमति दिइएकामध्ये तीन हजार ५०० मेगावाट क्षमताका आयोजना वित्तीय व्यवस्थापन गरेर निर्माणका विभिन्न चरणमा रहेका छन् ।

यस्तै एक मेगावाट क्षमतासम्मका १५ आयोजनालाई पनि उत्पादन अनुमति दिइएको छ । ती आयोजनाको क्षमता १६ मेगावाट रहेको छ । विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्रका लागि दरखास्त दिइएका आयोजनाको संख्या २७ छ । ती आयोजनाको क्षमता तीन हजार ७३ मेगावाट रहेको छ ।

उत्पादन सर्वेक्षणको अनुमति लिएका आयोजनाको संख्या २९१ रहेको छ । ती आयोजनाको क्षमता १७ हजार ९२१ मेगावाट रहेको छ । एक मेगावाटभन्दा कम क्षमताका २० आयोजनाले पनि सर्वेक्षणको अनुमति लिएको छ ।

यस्तै ३७ वटा सौर्य ऊर्जाका परियोजनाले समेत अनुमति लिएका छन् । ती आयोजनाको क्षमता २१६ मेगावाट रहेको छ । पाँच मेगावाट क्षमताको वायु ऊर्जा, २७ मेगावाट क्षमताका बायोमास र उखुको खोस्ताबाट विद्युत् निकाल्ने गरी रिलायन्स चिनी उद्योगले अनुमति लिएको छ । बारामा आयोजनास्थल रहेको सो परियोजनाले १५ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्नेछ । (रासस)

श्रोत: कारोबार, २०७५/०४/०९

बल्ल बन्धो २२० केभीको पहिलो सबस्टेसन

भीम गौतम

भारतसँग विद्युत् आदानप्रदानका लागि महत्वपूर्ण मानिएको २२० केभीको ढल्केबर सबस्टेसन निर्माण सम्पन्न भएको छ । शनिबार र आइतबार १६० केभीका दुई ट्रान्सफर्मरमा चार्ज भएसँगै नेपालको २२० केभीको सबस्टेसनको निर्माण सम्पन्न भएको छ । यो नै नेपालको सबैभन्दा ठूलो सबस्टेसन हो । हाल १८ वटा १३२-३३ केभीका १८ र ६६ केभीका ७ सबस्टेसन मात्र निर्माण सम्पन्न भएका छन् । भारतसँग विद्युत् आदानप्रदानका लागि महत्वपूर्ण मानिएको २२० केभीको ढल्केबर सबस्टेसन निर्माण सम्पन्न भएको छ । शनिबार र आइतबार १६० केभीका दुई ट्रान्सफर्मरमा चार्ज भएसँगै नेपालको २२० केभीको सबस्टेसनको निर्माण सम्पन्न भएको छ ।

यो नै नेपालको सबैभन्दा ठूलो सबस्टेसन हो । हाल १८ वटा १३२-३३ केभीका १८ र ६६ केभीका ७ सबस्टेसन मात्र निर्माण सम्पन्न भएका छन् । “ढल्केबर हालसम्म विद्युत् प्राधिकरण सबस्टेसनको संरचनामध्ये सबैभन्दा ठूलो हो,” नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रवल अधिकारीले भने, “यो निर्माणसँगै अब भारतसँग आफ्नै सबस्टेसनबाट साढे २ मेगावाटसम्म विद्युत् आयात गर्न सहज भएको छ ।” तीन वर्षअघि निर्माण सम्पन्न हुनुपर्ने आयोजनाको काम समयमै नगरेपछि चिनियाँ कम्पनीसँगको ठेक्का सम्झौता तोडेर भारतीय कम्पनीलाई दिइएको थियो ।

समयमै सबस्टेसन नबन्दा विद्युत् प्राधिकरणले अस्थायी ट्रान्सफर्मर राखेर ढल्केबर-मुज्जफरपुर अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनमार्फत हिउँदमा १४५ मेगावाटसम्म विद्युत् आयात गर्दै आएको छ । अस्थायी ट्रान्सफर्मर राखेवापत नेपालले बार्षिक एक करोडभन्दा बढी तिर्दै आएको छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले सबस्टेसन निर्माण गर्न २०७१ जेठ २९ गते चीनको सेन्ट्रल चाइना पावर ग्रिड (सिसिपिजी) कम्पनीसँग ठेक्का सम्झौता गरेको थियो । करिब ८५ प्रतिशत निर्माण पूरा भएपछि विविध बहानामा चिनियाँ कम्पनीले काम रोक्दै आएको थियो । निर्माण अवधि प्रभावित हुने भएपछि प्राधिकरणले २०७४ असोज ६ गते चिनियाँसँग सम्झौता रद्द गरी बाँकी काम पूरा गर्न भारतको टेलमस र इम्को कम्पनीलाई जिम्मा दिइएको थियो ।

दुवै ट्रान्सफर्मर चार्ज भएको जानकारी दिँदै नेपाल भारत विद्युत् प्रसारण तथा व्यापार आयोजनाका प्रमुख राधेश्याम महतोले १२ दिनभित्र सबस्टेसनसँग ढल्केबर-मुज्जफरपुर अन्तरदेशीय प्रसारणलाइन लगायत जोडिने लगायतका अन्य काम सम्पन्न हुने जानकारी दिए । “२२० केभी सबस्टेसनसँग प्रसारणलाइन जोड्न बाँकी छ, अब करिब १२ दिनभित्र सो काम सकिन्छ, त्यसपछि मात्र २२० केभीको सबस्टेसनको काम पुरा भएको मान्न सकिन्छ” उनले भने । प्राधिकरणले २२० केभी सबस्टेसनलाई ४ सय केभी क्षमता वृद्धि गर्न समेत लागेको छ । हाललाई भने ४ सय केभी ढल्केबर-मुज्जफरपुर अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन २२० केभीमा चार्ज गरिने योजना छ ।

श्रोत: काब्लिपुर, २०७५/०४/०९

ढल्केबर सबस्टेसनको स्तरोन्नति

पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन हुन अझै केही दिन लाग्ने

भारतसँग विद्युत् आयात-निर्यात सहज हुने

विजय तिमल्सिना

ढल्केबर सबस्टेसनका दुवै ट्रान्सफर्मर २२० किलोभोल्ट क्षमतामा चार्ज भएको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले जनाएको छ । हालै स्तरोन्नति गरिएको ढल्केबर नेपालमा सबैभन्दा धेरै क्षमताको सबस्टेसन हो । यसअघि यो सबस्टेसन क्षमता १३२ केभीए थियो । अब मुजफ्फरपुरतर्फ प्राविधिक प्रक्रिया पूरा गरी ढल्केबर-मुजफ्फरपुर प्रसारण लाइनलाई २२० केभीए क्षमतामा सञ्चालन गर्न सकिने प्राधिकरणले जनाएको छ । सबस्टेसन आयोजनाका लागि प्राधिकरणका तर्फबाट आयोजना प्रमुख राधेशरण महतोले दुवै ट्रान्सफर्मर चार्ज भएको जानकारी दिँदै सबस्टेसन पूर्ण क्षमतामा सञ्चालनमा आउन अझै दुई साता लाग्ने जानकारी दिए । 'हामीले केही प्रक्रिया पूरा गर्न बाँकी छ, हाम्रातर्फको तयारी पूरा गरी भारतीय पक्षलाई जानकारी दिन्छौं,' उनले भने, 'त्यसपछि यो पूरा क्षमतामा सञ्चालनमा आउँछ ।'

ढल्केबर सबस्टेसनमा राखिएको १६० एमभीएका दुई ट्रान्सफर्मरमध्ये एउटा शनिबार र अर्को सोमबार चार्ज गरिएको हो ।

अन्तरदेशीय र आन्तरिक विद्युत् प्रसारणका लागि हब मानिएको ढल्केबर सबस्टेसन लक्ष्यभन्दा करिब तीन वर्ष ढिला गरी निर्माण सम्पन्न भएको हो । यसको स्तरोन्नतिसँगै भारतसँग बढी परिमाणमा विद्युत् आयात-निर्यात गर्न सकिने प्राधिकरणका विद्युत् व्यापार विभागका निर्देशक प्रबल अधिकारीले जानकारी दिए ।

अधिकारीका अनुसार अहिले भारतको मुजफ्फरपुरबाट १३२ केभीए क्षमतामा विद्युत् आयात भइरहेको छ ।

मुजफ्फरस्थित ट्रान्सफर्मरलाई पनि २२० केभीएमा चार्ज गरेपछि भारतसँग २२० किलोभोल्ट क्षमतामा विद्युत् आयात निर्यात गर्न सकिनेछ । भारतीय प्रणालीमा भएको सीमितताले गर्दा अहिले ढल्केबर-मुजफ्फरपुर प्रसारण लाइनबाट २५० देखि २७० मेगावाटसम्म विद्युत् आयात गर्न सकिनेछ ।

ढल्केबर सबस्टेसनका दुवै ट्रान्सफर्मर चार्ज भइसकेको भए पनि प्राविधिक व्यवस्था मिलाउन केही दिन सबस्टेसन बन्द गर्नुपर्ने अधिकारीले जानकारी दिए ।

प्राधिकरणले दुई ट्रान्सफर्मर भाडामा लिएर सबस्टेसनलाई १३२ केभीए क्षमतामा सञ्चालन गरिरहेको थियो । अब भाडामा लिइएका ती ट्रान्सफर्मर आवश्यक नपर्ने अधिकारीले जानकारी दिए ।

प्राधिकरणले अहिले यो प्रसारण लाइनबाट करिब एक सय मेगावाट विद्युत् आयात गरिरहेको छ । यो प्रसारण लाइनबाट १२० मेगावाट विद्युत् आयातका लागि प्राधिकरणले सम्झौता गरेको थियो । अहिले नेपालको आन्तरिक उत्पादन बढेका कारण भारतबाट कम विद्युत् आयात गरिएको हो ।

ढल्केबर सबस्टेसन २२० केभीए क्षमतामा सञ्चालनमा आएपछि भारतबाट सुकखायाममा थप विद्युत् ल्याउन सहज हुने प्राधिकरणले जनाएको छ । प्राधिकरणले यो सबस्टेसनलाई भारतसँगको विद्युत् आयात निर्यातका लागि मुख्य हबका रूपमा हेरेको छ ।

'नेपाल विद्युत् ल्याउने मात्रै नभई यही प्रणालीको प्रयोग गरी वर्षायाममा रन अफ दि रिभर प्लान्टबाट उत्पादन भएको बढी ऊर्जा भारतीय बजारमा पनि पठाउन सकिन्छ,' अधिकारीले भने ।

दुई वर्षभित्र प्रसारण लाइनलाई ४ सय केभीएमए स्तरोन्नति गर्ने प्राधिकरणको योजना छ । यो प्रसारण लाइन ४ सय केभीएमए स्तरोन्नति भए एक हजार मेगावाटसम्म विद्युत् आदान-प्रदान गर्न सकिनेछ ।

प्राधिकरणले भारतको केन्द्रीय विद्युत् प्राधिकरणसँग दुई देशबीचको इनर्जी बैंकिङका लागि छलफल चलाइरहेको छ । नेपालमा वर्षायाममा बढी हुने विद्युत् भारतलाई दिने र सुखायाममा आवश्यक पर्दा नेपाल ल्याउने गरी प्राधिकरणले भारतीय पक्षलाई प्रस्ताव गरेको छ । भारतीय पक्षले इनर्जी बैंकिङको मोडालिटीको मस्यौदा तयार पारिरहेको अधिकारीले जानकारी दिए ।

२०७१ जेठ २९ मा चिनियाँ कम्पनी सीसीपीजीसँग सबस्टेसन निर्माणको सम्झौता भएको हो । सम्झौताअनुसार १५ महिनाभित्र सबस्टेसन निर्माण सक्नुपर्ने भए पनि चिनियाँ ठेकेदारले ढिलाइ गरेपछि प्राधिकरणले अन्तिम समयमा ठेक्का तोडेको थियो ।

निर्माण सम्पन्न गर्ने म्याद पटकपटक नाघेपछि प्राधिकरणले गत असोजमा चिनियाँ कम्पनीसँग ठेक्का सम्झौता तोडी भारतीय कम्पनी टेलमसलाई दिएको थियो ।

चिनियाँ ठेकेदारले ९० प्रतिशतभन्दा बढी काम गरिसकेको आयोजना भारतीय कम्पनीले ठेक्का लिएको हो ।

श्रोत: १२खरी इट्कम्, २०७५/०४/०१

एक सय मेगावाट विद्युत् राष्ट्रिय प्रणालीमा थप

आर्थिक वर्ष २०७४-७५ मा साना ठूला गरी कूल १५ आयोजना निर्माण सम्पन्न भई राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा १०० मेगावाट विद्युत् थप भएको छ ।

विद्युत् विकास विभागका अनुसार नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको ३० मेगावाट क्षमताको चमेलिया जलविद्युत् आयोजना नै सो आवमा सम्पन्न भएको सबैभन्दा ठूलो आयोजना हो ।

दार्चुलामा आयोजनास्थल रहेको सो आयोजना निर्माण शुरु भएको करीब ११ वर्षपछि सम्पन्न भएको हो ।

यस्तै ११ वटा मझौला प्रकृतिका आयोजनासमेत सो आवमा सम्पन्न भएका छन् । दुईवटा लघु जलविद्युत् आयोजनासमेत सोही अवधिमा सम्पन्न भएका छन् ।

विभागका अनुसार सोही अवधिमा पञ्चकन्या हाइड्रो पावरको माथिल्लो माई सी आयोजनासमेत सम्पन्न भएको छ । सो आयोजनाको क्षमता छ मेगावाट रहेको छ ।

यस्तै सभाखोला चार मेगावाट, पुवाखोला एक ४ मेगावाट, थापाखोला १३।६० मेगावाट, चाके खोलामा दुई मेगावाट, मिदिम तीन मेगावाट, मोलङ सात मेगावाट, मदक्यूखोला १३ मेगावाट, माई साना क्यासकेड आठ मेगावाट, सार्दी खोला चार मेगावाट, फावाखोला पाँच मेगावाट र द्वारी खोला ३।७५ मेगावाट रहेका छन् ।

दोलखाको ढुङ्गे जिरी ०।६० र सिउरी भूमे लघु जलविद्युत् ०।२३ मेगावाट क्षमताका आयोजना पनि सोही अवधिमा सम्पन्न भएका छन् । विभागको रजत जयन्तीको अवसरमा आज यहाँ आयोजित कार्यक्रममा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुन, राष्ट्रिय योजना आयोगका सदस्य कृष्णप्रसाद ओलीलगायतले ती आयोजनाका प्रवर्द्धकलाई सम्मान गरे ।

ठूला आयोजना अध्ययन गर्दै विभाग

जलविद्युत् आयोजनाको अध्ययन र पहिचान गर्ने लक्ष्यका साथ सरकारले स्थापना गरेको विभागले हाल ११ वटा ठूला तथा मझौला आयोजनाको अध्ययन गरिरहेको छ । कूल १० हजार ८०० मेगावाट क्षमताको कर्णाली चिसापानी जलविद्युत् आयोजनाको वातावरणीय अध्ययन सम्पन्न गरेको छ । यस्तै हाइड्रोलोजीको समेत अध्ययन भइरहेको छ । सरकारले सो आयोजनालाई दक्षिण एशियाकै ठूलो आयोजनाका रूपमा अगाडि बढाउने लक्ष्य राखेको छ ।

यस्तै ८४ मेगावाट क्षमताको कन्काई बहुउद्देश्यीय आयोजना, ९३ मेगावाटको शारदा बबई र १०२ मेगावाटको दूधकोशी पाँचौँ आयोजना अध्ययनको चरणमा छन् । कर्णाली स्टेज एक २८१ मेगावाट, नौमुरे जलाशययुक्त आयोजना ४३७, अरुण चौथो ३७२, तल्लो अरुण ६७९, सेती २८७, सुनकोशी दोस्रो एक हजार ११६ र सुनकोशी तेस्रो ५४० मेगावाट क्षमताका आयोजना अध्ययनका विभिन्न चरणमा रहेका विभागका महानिर्देशक नविनराज सिंहले जानकारी दिए ।

पाँच हजार मेगावाटको अनुमतिपत्र

विभागले करीब पाँच हजार मेगावाट क्षमताका जलविद्युत् आयोजनाको विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र प्रदान गरेको छ । कूल १५९ वटा आयोजनालाई त्यस्तो अनुमति दिइएको छ । अनुमति दिइएकामध्ये तीन हजार ५०० मेगावाट क्षमताका आयोजना वित्तीय व्यवस्थापन गरेर निर्माणका विभिन्न चरणमा रहेका छन् ।

यस्तै एक मेगावाट क्षमतासम्मका १५ आयोजनालाई पनि उत्पादन अनुमति दिइएको छ । ती आयोजनाको क्षमता १६ मेगावाट रहेको छ । विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्रका लागि दरखास्त दिइएका आयोजनाको संख्या २७ छ । ती आयोजनाको क्षमता तीन हजार ७३ मेगावाट रहेको छ ।

उत्पादन सर्वेक्षणको अनुमति लिएका आयोजनाको संख्या २९१ रहेको छ । ती आयोजनाको क्षमता १७ हजार ९२१ मेगावाट रहेको छ । एक मेगावाटभन्दा कम क्षमताका २० आयोजनाले पनि सर्वेक्षणको अनुमति लिएको छ ।

यस्तै ३७ वटा सौर्य ऊर्जाका परियोजनाले समेत अनुमति लिएका छन् । ती आयोजनाको क्षमता २१६ मेगावाट रहेको छ । पाँच मेगावाट क्षमताको वायु ऊर्जा, २७ मेगावाट क्षमताका बायोमास र उखुको खोस्टाबाट विद्युत् निकाल्ने गरी रिलायन्स चिनी उद्योगले अनुमति लिएको छ । बारामा आयोजनास्थल रहेको सो परियोजनाले १५ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्नेछ ।

– रमेश लम्साल (रासस)

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७५/०४/०२

एक सय मेगावाट विद्युत् राष्ट्रिय प्रणालीमा थप

आर्थिक वर्ष २०७४-७५ मा साना ठूला गरी कुल १५ आयोजना निर्माण सम्पन्न भई राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा १०० मेगावाट विद्युत् थप भएको छ । विद्युत् विकास विभागका अनुसार नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको ३० मेगावाट क्षमताको चमेलिया जलविद्युत् आयोजना नै सो आवमा सम्पन्न भएको सबैभन्दा ठूलो आयोजना हो । दार्चुलामा आयोजनास्थल रहेको सो आयोजना निर्माण शुरु भएको करीब ११ वर्षपछि सम्पन्न भएको हो । त्यस्तै ११ वटा मझौला प्रकृतिका आयोजनासमेत सो आवमा सम्पन्न भएका छन् । दुईवटा लघु जलविद्युत् आयोजनासमेत सोही अवधिमा सम्पन्न भएका छन् ।

विभागका अनुसार सोही अवधिमा पञ्चकन्या हाइड्रो पावरको माथिल्लो माई सी आयोजनासमेत सम्पन्न भएको छ । सो आयोजनाको क्षमता छ मेगावाट रहेको छ । त्यस्तै सभाखोला चार मेगावाट, पुवाखोला एक ४ मेगावाट, थापाखोला १३ दशमलब ६० मेगावाट, चाके खोलामा दुई मेगावाट, मिदिम तीन मेगावाट, मोलङ सात मेगावाट, मदक्यूखोला १३ मेगावाट, माई साना क्यासकेड आठ मेगावाट, सार्दी खोला चार मेगावाट, फावाखोला पाँच मेगावाट र द्वारी खोला ३.७५ मेगावाट रहेका छन् । दोलखाको दुइगे जिरी शुन्य दशमलाव ६० र सिउरी भूमे लघु जलविद्युत् शुन्य दशमलव २३ मेगावाट क्षमताका आयोजना पनि सोही अवधिमा सम्पन्न भएका छन् ।

ठूला आयोजना अध्ययन गर्दै विभाग

जलविद्युत् आयोजनाको अध्ययन र पहिचान गर्ने लक्ष्यका साथ सरकारले स्थापना गरेको विभागले हाल ११ वटा ठूला तथा मझौला आयोजनाको अध्ययन गरिरहेको छ । कुल १० हजार ८०० मेगावाट क्षमताको कर्णाली चिसापानी जलविद्युत् आयोजनाको वातावरणीय अध्ययन सम्पन्न गरेको छ । यस्तै हाइड्रोलोजीको समेत अध्ययन भइरहेको छ । सरकारले सो आयोजनालाई दक्षिण एशियाकै ठूलो आयोजनाका रूपमा अगाडि बढाउने लक्ष्य राखेको छ । यस्तै ८४ मेगावाट क्षमताको कन्काई बहुउद्देश्यीय आयोजना, ९३ मेगावाटको शारदा बबई र १०२ मेगावाटको दूधकोशी पाँचौँ आयोजना अध्ययनको चरणमा छन् । कर्णाली स्टेज एक २८१ मेगावाट, नौमुरे जलाशययुक्त आयोजना ४३७, अरुण चौथो ३७२, तल्लो अरुण ६७९, सेती २८७, सुनकोशी दोस्रो एक हजार ११६ र सुनकोशी तेस्रो ५४० मेगावाट क्षमताका आयोजना अध्ययनका विभिन्न चरणमा रहेका विभागका महानिर्देशक नविनराज सिंहले जानकारी दिनुभयो ।

पाँच हजार मेगावाटको अनुमतिपत्र

विभागले करीब पाँच हजार मेगावाट क्षमताका जलविद्युत् आयोजनाको विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र प्रदान गरेको छ । कुल १५९ वटा आयोजनालाई त्यस्तो अनुमति दिइएको छ । अनुमति दिइएकामध्ये तीन हजार ५०० मेगावाट क्षमताका आयोजना वित्तीय व्यवस्थापन गरेर निर्माणका विभिन्न चरणमा रहेका छन् ।

त्यस्तै एक मेगावाट क्षमतासम्मका १५ आयोजनालाई पनि उत्पादन अनुमति दिइएको छ । ती आयोजनाको क्षमता १६ मेगावाट रहेको छ । विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्रका लागि दरखास्त दिइएका आयोजनाको संख्या २७ छ । ती आयोजनाको क्षमता तीन हजार ७३ मेगावाट रहेको छ ।

उत्पादन सर्वेक्षणको अनुमति लिएका आयोजनाको संख्या २९१ रहेको छ । ती आयोजनाको क्षमता १७ हजार ९२१ मेगावाट रहेको छ । एक मेगावाटभन्दा कम क्षमताका २० आयोजनाले पनि सर्वेक्षणको अनुमति लिएको छ ।

यस्तै ३७ वटा सौर्य ऊर्जाका परियोजनाले समेत अनुमति लिएका छन् । ती आयोजनाको क्षमता २१६ मेगावाट रहेको छ । पाँच मेगावाट क्षमताको वायु ऊर्जा, २७ मेगावाट क्षमताका बायोमास र उखुको खोस्टाबाट विद्युत् निकाल्ने गरी रिलायन्स चिनी उद्योगले अनुमति लिएको छ । बारामा आयोजनास्थल रहेको सो परियोजनाले १५ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्नेछ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०४/०२

पश्चिम सेती चिनियाँ कम्पनीलाई नै

बजेटमा पश्चिम सेती जलाशययुक्त आयोजना स्वदेशी लगानीमा निर्माण गर्ने घोषणा गरिए पनि प्रधानमन्त्री नेतृत्वको लगानी बोर्ड चिनियाँ कम्पनीलाई नै दिन लचिलो देखिएको छ । मंगलबार बसेको बैठकले चिनियाँ कम्पनीले उठाएका केही सर्तबारे ऊर्जा र अर्थ मन्त्रालयको समन्वयमा दुई महिनाभित्र टुंग्याउने निर्णय गरेको छ । सरकारले बजेटमा स्वदेशी लगानीमा नै बनाउने निर्णय गरेपछि चिनियाँ विदेश मन्त्रालयले आयोजनाको अनुमतिपत्र कम्पनीसँगै रहेको जिकिर गरेको थियो ।

आयोजना अघि बढाउन विद्युत् प्राधिकरणका केही प्रावधान सुधार हुनुपर्ने शर्त राखेपछि लगानी बोर्डले प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयका सचिवको संयोजकत्वमा समिति गठन गरी एउटा प्रतिवेदन दिएको थियो । तर, यसबारे लगानी बोर्डले कुनै निर्णय नगरी बजेटमा स्वदेशी लगानीमा बनाउने उल्लेख थियो । बैठकले खुला प्रतिस्पर्धामार्फत काठमाडौंको फोहोर व्यवस्थापनका लागि छनोट भएको कम्पनीसँग परियोजना विकास सम्झौता (पीडीए) गर्ने निर्णय पनि गरेको छ ।

यसका लागि लगानी बोर्डलाई अख्तियारी दिएको छ । काठमाडौं महानगरपालिकासहित १० नगरपालिकाको फोहोर व्यवस्थापनका लागि अन्तर्राष्ट्रिय खुला प्रतिस्पर्धामार्फत छनोट भएको नेपवेष्ट र लगानी बोर्डबीच गत फागुनमा प्रारम्भिक पीडीए भएको थियो । बैठकले नेपालको सौर्य ऊर्जा उत्पादन तथा व्यवस्थापन परियोजनाका लागि २० करोड अमेरिकी डलर वैदेशिक लगानी स्वीकृत गर्ने निर्णय गरेको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०४/०२

युनियन हाइड्रो पावरले साउन १४ बाट स्थानीयका लागि सेयर निष्कासन गर्ने

युनियन हाइड्रो पावर कम्पनीले आगामी साउन १४ गतेबाट स्थानीयका लागि साधारण सेयर निष्कासन गर्ने भएको छ । कम्पनीले लमजुङमा सञ्चालित ३ मेगावाटको मिदिम खोला (करापु) जलविद्युत आयोजनाको स्थानीयका लागि छुट्याइएको १० प्रतिशत सेयर निष्कासन गर्न लागेको हो । नेपाल धितोपत्र बोर्डले सेयर निष्कासन गर्न अनुमति दिएपछि प्रक्रिया अघि बढेको हो । पहिलो चरणमा आयोजना प्रभावित स्थानीयका लागि छुट्याइएको ७ लाख ५० हजार कित्ता सेयर निष्कासन गरेर बाँडफाँड गर्न लागिएको कम्पनीका अध्यक्ष किरण मल्लले बताए । मल्लका अनुसार प्रतिकित्ता १ सय रुपैयाँ अंकित ७ करोड ५० लाख रुपैयाँको सेयर बिक्री खुल्ला गरिनेछ । लगानीकर्ताले छिटोमा साउन २८ तथा ढिलोमा भदौ १२ गतेसम्म आवेदन दिन पाउने कम्पनीले जनाएको छ । सेयर खरिद गर्न न्यूनतम ५० देखि अधिकतम ३ हजार कित्ताका लागि आवेदन दिन सकिनेछ । आयोजनामा लगानी गर्न इच्छुक स्थानीयले जिल्लाको भोर्लेटार र भोटे ओडारमा रहेको कैलाश विकास बैंकको शाखा, लक्ष्मी लघुवित्त वित्तीय संस्था तथा ग्लोबल आइएमई बैंकमार्फत आवेदन दिन सक्नेछन् । यस्तै, बेसीसहरस्थित सिभिल, ओम डेभलपमेन्ट, सनराइज र कामना सेवा विकास बैंकमा आवेदन दिने व्यवस्था मिलाईको छ । दुई पिप्लेस्थित, कामना सेवा विकास बैंक तथा मालिङ, गौडा, भुलभुले र रैनासमा रहेको सिभिल बैंकको शाखाबाट पनि सेयर खरिद गर्न आवेदन दिन सकिनेछ । मध्यनेपाल नगरपालिकाका स्थानीयले आयोजनाको कार्यालयमा उपस्थित भई आवेदन दिनसक्ने व्यवस्था मिलाइएको कम्पनीले जनाएको छ । स्थानीयलाई आयोजना अति प्रभावित र प्रभावित गरी दुई श्रेणीमा वर्गिकरण गरेर सेयर बाँडफाँड गरिनेछ । मध्यनेपाल नगरपालिकाको वडा नम्बर ८, ९ र १०, बेसीसहर नगरपालिकाको वडा नम्बर ५, सुन्दरबजार नगरपालिकाको वडा नम्बर ११ र कास्कीको रुपा गाउँपालिका वडा नम्बर १ लाई अति प्रभावित मानिएको छ । लमजुङ जिल्लाबासी प्रभावितमा परेका छन् । स्थानीयका लागि छुट्याइएको सेयर निष्कासन भइ बाँडफाँड भएपछि सर्वसाधारणका लागि छुट्याइएको सेयर निष्कासन गर्ने कम्पनीको तयारी छ । सेयर निष्कासन तथा बाँडफाँडको जिम्मेवारी लक्ष्मी क्यापिटलले लिएको छ । कम्पनीले निर्माण गरेको मिदिम खोलाले गत पुसबाट विद्युत उत्पादन गर्दै आएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०१५/०४/०२

विश्व बैंक २३ वर्षपछि पुनः अरुण बेसिनमा प्रवेश गर्न खोज्दै, माथिल्ला

अरुणमा चासा

आफूले लगानी गर्ने निश्चित भएको अरुण तेस्रो (तत्कालीन समयमा ४०२ मेगावाट) जलविद्युत आयोजनाबाट बाहिरिएको विश्व बैंकले झन्डै २३ वर्षपछि त्यही नदी बेसिनको अर्को आयोजनामा इच्छा देखाएको छ । नेपालको जलविद्युत विकासमा सहयोग गर्न तत्पर रहेको भन्दै उसले यस्तो इच्छा देखाएको हो । बैंकले यसको जानकारी बुधबार ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनलाई समेत गराएको छ । मन्त्री पुनसँगको भेटमा नेपाल, भुटान र बंगलादेश हेर्ने बैंकका आवासीय निर्देशक कुइमियाओ फानले ७ सय २५ मेगावाटको माथिल्लो अरुण निर्माणमा सहयोग गर्ने बचन दिएका छन् । आयोजना निर्माणमा बैंकको सहयोग आवश्यक रहेको भन्दै मन्त्री पुनले उचित वातावरण तयार गरिदिने बताए । मन्त्रीसँगको छलफलमा फानले नेपाल-भारत तथा नेपाल-बंगलादेशबीच निर्माण हुने अन्तरदेशीय प्रशरण लाइनमा समेत सहयोग गर्ने धारणा राखे । बंगलादेशसँग विद्युत व्यापार सम्झौता (पिटिए) भए प्रशरण लाइनमा बैंकले सहयोग गर्ने उनले दोहोर्याए । बैंक अरुण तेस्रोबाट बाहिरिएको दशकौँपछि पुनः त्यही बेसिनको अर्को आयोजनामा प्रवेश गर्न खोज्नुलाई यस क्षेत्रका जानकारले अर्थपूर्णरूपमा हेरेका छन् । तत्कालीन नेकपा एमालेको सरकारका पालामा २०५२ साल साउन १८ गते अयाोजना खारेज भएको थियो । आयोजना एमालेकै नेताका कारण खारेज भएको आरोप लाग्दै आएको छ । यद्यपि, विश्व बैंकले आफ्नो स्वार्थ अनुकूल नहुने देखेपछि आयोजनाबाट हात झिकेको यस क्षेत्रका विश्लेषकको भनाइ छ । एमालेका तत्कालीन महासचिव माधवकुमार नेपालले मध्यावधि चुनाव हुने समयमा प्रतिपक्षी दल नेपाली काँग्रेसलाई सहयोग पुग्ने गरी आयोजना निर्माण गर्न नहुने भन्दै विश्व बैंकलाई पत्र लेखेपछि रद्द भएको थियो । मुख्य लगानीकर्ता विश्व बैंकले २०५२ साउन १९ गते विज्ञप्ति निकालेर आयोजनाबाट बाहिरिएको जानकारी गराएको थियो ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०४/०२

वर्षभरिको लक्ष्य ८५०, उत्पादन १०४ मेगावाट

भीम गौतम

विद्युत् विकास विभागमार्फत २६ हजार २ सय ६८ मेगावाट बराबरका ५ सय १६ जलविद्युत् आयोजनाले अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) पाएका छन् । ५ सय किलोवाटको फर्पिङ जलविद्युत् आयोजनाबाट नेपालको जलविद्युत् इतिहास सुरु भएर हालसम्म १ हजार ६१ मेगावाट मात्र विद्युत् उत्पादन भए पनि लाइसेन्स लिएका जलविद्युत् आयोजनाको संख्या र क्षमता यति धेरै रहेको हो । १ सय ७ वर्षको जलविद्युत् इतिहासमा उत्पादन बल्ल १ हजार मेगावाटमात्र नाघेकोमा हाल यति धेरै आयोजना सर्भेक्षण, उत्पादन लगायतका विभिन्न चरणमा हुनुलाई जलविद्युत् क्षेत्रमा सुन्दर भविष्यको रूपमा हेरिएको छ । विद्युत् विकास विभागमार्फत २६ हजार २ सय ६८ मेगावाट बराबरका ५ सय १६ जलविद्युत् आयोजनाले अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) पाएका छन् । ५ सय किलोवाटको फर्पिङ जलविद्युत् आयोजनाबाट नेपालको जलविद्युत् इतिहास सुरु भएर हालसम्म १ हजार ६१ मेगावाट मात्र विद्युत् उत्पादन भए पनि लाइसेन्स लिएका जलविद्युत् आयोजनाको संख्या र क्षमता यति धेरै रहेको हो ।

१ सय ७ वर्षको जलविद्युत् इतिहासमा उत्पादन बल्ल १ हजार मेगावाटमात्र नाघेकोमा हाल यति धेरै आयोजना सर्भेक्षण, उत्पादन लगायतका विभिन्न चरणमा हुनुलाई जलविद्युत् क्षेत्रमा सुन्दर भविष्यको रूपमा हेरिएको छ । विद्युत् विकास विभागका अनुसार, १८ हजार २ सय ८ मेगावाट बराबरका ३ सय ११ जलविद्युत् आयोजनाले विद्युत् उत्पादनको सर्भेक्षण अनुमतिपत्र पाएका छन् भने ४ हजार ९ सय ७८ मेगावाट बराबरका १ सय ७८ आयोजनाले विद्युत् उत्पादनको अनुमतिपत्र पाएका छन् ।

त्यसैगरी ३ हजार ८२ मेगावाट बराबरका २७ आयोजनाले सर्भेक्षण सकेर उत्पादनको अनुमतिपत्र पाउनका लागि आवेदन दिएका छन् । मंगलबार आयोजना विद्युत् विकास विभागको २५ औं रजत जयन्तीमा दिइएको जानकारी अनुसार, सर्भेक्षण अनुमतिपत्रका लागि ९ सय ८ मेगावाट बराबरको आवेदन परेको छ । विभागका महानिर्देशक नवीनराज सिंहले जलविद्युत् अनुमतिपत्रको व्यवस्थापनलाई सहज र सरल बनाएको बताउँदै विभाग जलविद्युत् प्रवर्द्धकहरूलाई सहजीकरण गर्न तयार रहेको बताए । “पछिल्लो समयमा जलविद्युत् आयोजनाहरूको लाइसेन्स लिनेको संख्या बढेको छ, विभागले यसमा सहजीकरण गरेको छ,” उनले भने ।

२५ हजार मेगावाटलाई अनुमतिपत्र: मन्त्रीऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यलाई पूरा गरिछाड्ने बताउँदै यसका लागि २५ हजार मेगावाट बराबरका आयोजनालाई अनुमतिपत्र दिने बताए । “प्रसारण लाइनको गुरुयोजना निर्माण गरेर र जलविद्युत् आयोजनामा स्पष्ट रणनीति योजनाका साथ सरकार अघि बढेको छ,” उनले विभागको रजत जयन्तीमा भने, “अब एक हजार मेगावाट उत्पादन पु-याउन १ सय ७ वर्ष कुर्नुपर्दैन, १० वर्षभित्र १५ हजार मेगावाट उत्पादन गर्छौं ।” राष्ट्रिय योजना आयोगका सदस्य डा. कृष्णप्रसाद ओलीले सरकारले अघि बढाएको हरेक घर, ऊर्जा घरको नारालाई अघि बढाएको बताउँदै ऊर्जा विकासका लागि सरकारले निजी

क्षेत्रसँग सहकार्य गरेर अघि बढ्ने बताए । ऊर्जाका विविधीकरण र ऊर्जा प्रणालीलाई क्षेत्रीय रूपमा जोड्नेगरी सरकारले आफ्नो गृहकार्य अघि बढाएको बताए । कार्यक्रममा मन्त्री पुन र सदस्य ओलीले आर्थिक वर्ष २०७४-०७५ मा विद्युत् उत्पादन गर्ने १५ जलविद्युत् प्रवर्द्धकका साथै विभाग र ऊर्जा मन्त्रालयका पूर्वसचिवहरू, सह-सचिवहरू, महानिर्देशक, उमहानिर्देशक लगायतका कर्मचारीहरूलाई सम्मान गरेका थिए ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ सचिव अनुपकुमार उपाध्यायले ऊर्जा क्षेत्रका कायम गर्नका लागि धेरै निकायहरू खडा भएको बताउँदै यसको विकास लागि एउटै निकायको खाँचो रहेको बताए । मन्त्रालयका अर्का सचिव डा. सञ्जय शर्माले ऊर्जाको विकासका लागि सरकारले अनुसन्धान र विकास केन्द्र बनाउनुपर्ने बताउँदै बहुउद्देश्यीय आयोजना अघि बढाउन र सम्भाव्यता अध्ययनको पुनरावालेकन गर्न विभागको क्षमता अभिवृद्धि गर्नुका साथै लगानी प्रवर्द्धनको वातावरण बनाउन विभाग अघि बढ्नुपर्ने बताए । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था इप्पानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले कुनै बेला वर्षभरिका २.४ मेगावाटको एउटा मात्र जलविद्युत् आयोजनाहरू निर्माण भएको सरकारले सार्वजनिक गर्ने बजेटमा उल्लेख हुने लाजमर्दो अवस्था रहेको बताउँदै अहिले निजी क्षेत्रबाट मात्र बर्सेनि दर्जनभन्दा बढी उत्पादन हुनुले जलविद्युत्को भविष्य सुन्दर देखिएको बताए । सरकारले स्वदेशी लगानीकर्तालाई प्रोत्साहन दिएर अघि बढ्न सके बढी विद्युत् उत्पादन भएर यसमा फत देशमा आर्थिक सम्बृद्धि हुन सक्ने बताए । वर्षभरिको उत्पादन १०४ मेगावाटराष्ट्रिय योजना आयोगले तयार पारेको त्रिवर्षीय योजनामा आर्थिक वर्ष २०७४-०७५ भित्र ८ सय ५० मेगावाट उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेको थियो भने नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले २ सय ५० मेगावाट बराबरको लक्ष्य राखेको थियो । तर, गत वर्ष १ सय ४ मेगावाटमात्र विद्युत् उत्पादन भएको छ । गत वर्ष ४५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत् आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखेपनि सम्पन्न भएन भने निजी क्षेत्रका केही आयोजनाहरू पनि सम्पन्न भएनन् । आर्थिक वर्ष २०७३-०७४ मा आयोजनाको त्रिवर्षीय लक्ष्यमा २ सय मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेपनि १ सय १६ मेगावाट विद्युत् उत्पादन भएको थियो । विद्युत् विभागका अनुसार विद्युत् प्राधिकरण प्रवर्द्धक रहेको ३० मेगावाटको चमेलियाबाहेक निजी क्षेत्रबाट मन्दकिनी हाइड्रोपावर प्रवर्द्धक रहेको ४ मेगावाटको सर्दिखोला, सिवानी हाइड्रोपावर प्रवर्द्धक रहेको ४.९५ मेगावाटको फावाखोला र माउण्ट कैलाश इनर्जी प्रवर्द्धक रहेको १३.६० मेगावाटको थापाखोला जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण सम्पन्न भएको छ । यसैगरी, सिक्लेस हाइड्रोपावर प्रवर्द्धक रहेको १३ मेगावाटको मदक्यु खोला, पन्चकन्या हाइड्रो पावर प्रवर्द्धक रहेको ६.१० मेगावाट अप्पर माईसी, ईलाम दिव्यश्वरी हाइड्रो पावर प्रवर्द्धक रहेको ४ मेगावाटको सभखोला, पुवाखोला १ हाइड्रोपावर प्रवर्द्धक रहेको ४ मेगावाटको पुवाखोला १ र गर्ज्याङ उपत्यका हाइड्रोपावर प्रवर्द्धक रहेको २.८३ मेगावाटको चाके खोला र युनियन हाइड्रोपावर प्रवर्द्धक रहेको ३ मेगावाटको मिदिम जलविद्युत् आयोजना गत वर्ष सम्पन्न भएका छन् ।

मोलुङ हाइड्रोपावर प्रवर्द्धक रहेको ७ मेगावाटको मोलुङ, हिमाल दोलखा हाइड्रोपावर प्रवर्द्धक रहेको ८ मेगावाटको माइसाना क्यासकेड, भोलुङ इनर्जी प्रवर्द्धक रहेको ३.७५ मेगावाटको धारी खोला, द्रोणचल

हाइड्रोपावर प्रवर्द्धक रहेको ०.६० मेगावाटको दुंगे जीरी तथा सिउरी भुमे माइक्रो हाइड्रो प्रवर्द्धक रहेको ०.२३ मेगावाटको सिउरी भुमे जलविद्युत् आयोजना पनि गत वर्ष सम्पन्न भएको छ । योजना आयोगले भने चालु वर्षमा चार सय मेगावाट बराबरका आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखेको छ ।

अनुमतिपत्र	मेगावाट
दरखास्त सर्भेक्षण	९०८
सर्भेक्षण	१८२०८
दरखास्त उत्पादन	३०८२
उत्पादन	४९७८
सञ्चालन	१०६१

स्रोत: विद्युत् विकास विभाग

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७५/०४/०३

उर्जामन्त्री र बिश्वबैंकका आवासीय निर्देशकबीच भेटवार्ता, नेपालको उर्जामा लगानी बढाउन आग्रह

उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइमन्त्री बर्षमान पुन र नेपाल, भुटान र बङ्गलादेश हेर्ने विश्व बैंकका आवासीय निर्देशक कुईमिओ फानबीच भेटवार्ता भएको छ । सिंहदरबारस्थित उर्जामन्त्रालयमा बुधवार भएको भेटवार्तामा उर्जा क्षेत्रमा लगानी र सहकार्य गर्ने विषयमा छलफल भएको थियो । भेटमा उर्जामन्त्री पुनले उर्जा क्षेत्रमा विश्व बैंकले गरेको सहयोगको समीक्षा गरेका थिए । भेटमा उर्जामन्त्री पुनले आफूले मन्त्रीका रूपमा आफूले कार्यभार सम्हालेसंगै उर्जा क्षेत्रको समग्र विकासका निम्ती श्वेतपत्र जारी गरेको जानकारी दिँदै ३५ सय मेगावाट विद्युत नेपाल आफैले बनाउने गरी योजना अघि बढाएको बताए । उनले त्यसका लागि १६ वटा आयोजनाको छनौट समेत भइसकेको बताए । उनले उर्जा क्षेत्रमा विश्व बैंकको थप सहयोग नेपाललाई आवश्यक रहेको धारणा राखे । मन्त्री पुनले सङ्खुवासभामा अध्ययन भइरहेको अपर अरुणमा समेत विश्व बैंकको थप सहयोग नेपाललाई आवश्यक रहेको भेटमा बताए । बिश्व बैंकले नेपालको विभिन्न क्षेत्रका लगानी गर्दै आइरहेको छ । यसले खासगरी नेपालको उर्जा, विकास, जलस्रोत जस्ता क्षेत्रहरूमा बढी लगानी गरेको छ ।

मन्त्री पुनले राष्ट्रिय प्राथमिकतमा रहेका आयोजना र वैदेशिक लगानीमा संचालित आयोजनालाई दुरत गतिमा अघि बढाउनको लागि सरकारले छिट्टै संयन्त्र बनाउने तयारी गरीरहेको जानकारी दिनुभयो । जग्गा अधिग्रहण र वन तथा वातावरण क्षेत्रको समस्या समाधानको लागि सरकारले योजना निर्माण गरिसकेको भन्दै भविष्यमा समस्या नआउने उहाको भनाई थियो ।

नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका नेता समेत रहनुभएका मन्त्री पुनले नेपालको जलविद्युत क्षेत्रमा लगानी गर्न समेत विश्व बैंकका निर्देशकलाई आग्रह गरे । मन्त्री पुनले भने 'तपाईंहरू बजारको चिन्ता नगर्नुहोस, हामी क्षेत्रीय बजार मात्र होईन, उर्जा व्यापारका लागि हामी देशभित्रै पनि बजार बनाउँछौं ।' मन्त्री पुनले छिट्टै बङ्गलादेशसंग पनि उर्जा कोअपेरेशनमा हस्ताक्षर गर्ने सरकारको तयारी रहेको बताए ।

भेटमा विश्व बैंकका आवासीय निर्देशक कुईमिओ फानले अपर अरुणमा सहयोग गर्न आफुहरू तयार रहेको बताए । उनले अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनमा समेत सहयोग गर्न बिश्व बैंक तयार रहेको धारणा राखे । बङ्गलादेशसंगको विद्युत व्यापार सम्झौता भए अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माणमा समेत सहयोग गर्न बिश्व बैंक तयार रहेको उनको धारणा थियो ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०४/०३

वार्ता गर्न चिनियाँ कम्पनीलाई बोलाईदै

विष्णु बेल्वासे

चालु आर्थिक वर्षको बजेटमार्फत पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना स्वदेशी लगानीमा निर्माण गर्ने घोषणा गरेको सरकारले फेरि एकपटक चिनियाँ कम्पनी गुहार्ने भएको छ।

गत जेठ १५ मा चालु आर्थिक वर्षको बजेट सार्वजनिक गर्दै अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले पश्चिम सेती बनाउन स्वदेशी पुँजी लगानी गर्ने घोषणा गरेका थिए। तर मंगलबार बेलुकी बसेको लगानी बोर्डको बैठकले सम्भव भएसम्म चिनियाँ कम्पनीलाई बोलाउने निर्णय गरेको हो।

पश्चिम सेती आयोजना बनाउन चिनियाँ कम्पनी चाइना थ्री-गोर्जेज इन्टरनेसनल कर्पोरसन (सिटिजिआई) को सहायक कम्पनी सिडब्लुई इन्भेस्टमेन्ट कर्पोरसनले चासो दिँदै आएको छ। बोर्डको बैठकले यही कम्पनीलाई लगानी गर्न आग्रह गर्ने निर्णय गरेको हो। 'पश्चिम सेतीमा लगानी गर्न सिडब्लुई इन्भेस्टमेन्ट कर्पोरसनलाई आग्रह गर्ने बोर्डको बैठकले निर्णय गरेको छ,' बोर्डका प्रवक्ता उत्तमभक्त वाग्लेले बुधबार नागरिकसँग भने, 'यही निर्णयअनुसार चिनियाँ कम्पनीलाई चाँडै पत्राचार गर्दैछौं।'

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले उक्त आयोजना निर्माणमा देखिएको अन्योल आगामी दुई महिनाभित्र अन्त्य गर्ने निर्णय गरेसँगै वार्ताका लागि चिनियाँ कम्पनीलाई पत्र पठाउने तयारीमा बोर्ड जुटेको हो। 'दिलोमा सोमबारसम्म चिनियाँ कम्पनीलाई पत्र पठाउँदैंछौं,' वाग्लेले भने, 'निर्णायक चरणमा वार्ता गर्न उसलाई बोलाउन लागिएको हो।'

विगतमा यो आयोजना बनाउने विषयमा धेरै विवाद सिर्जना भएको थियो। कहिले चिनियाँ कम्पनीलाई दिने, कहिले सरकार आफैँले स्वदेशी लगानीमा निर्माण गर्ने, भारतीय कम्पनीलाई दिनेजस्ता धारणा र विवाद आएका थिए। यसैलाई चिर्दै चालु बजेटमा स्वदेशी लगानीमा यो आयोजना बनाउने भनिएको थियो।

प्रवक्ता वाग्लेका अनुसार बोर्ड बैठकले अर्थ र ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयलाई आयोजना निर्माण गर्ने वा नगर्ने भन्ने विषयमा दुई महिनाभित्र चिनियाँ कम्पनीसँग छलफल गरी टुंगोमा पुर्याउन अधिकार दिएको छ।

'पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना बनाउन बोर्डको कार्यालयलाई अर्थ र ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयसँग समन्वय गरी परियोजनाका सम्बन्धमा सिटिजिआईसँग छलफल गरी दुई महिनाभित्र निष्कर्षमा पुग्न निर्देशन दिइएको छ,' उनले भने।

अर्थमन्त्री खतिवडाले बजेटमार्फत आयोजना स्वदेशी लगानीमा निर्माण हुने भनिरहेका बेला प्रधानमन्त्री अध्यक्ष रहेको बोर्ड बैठकले यस्तो निर्णय गरेको हो। यो निर्णयपछि दुई महिनाभित्रै बहुचर्चित सात सय ५० मेगावाट क्षमताको पश्चिम सेती आयोजना निर्माणमा देखिएको अन्योल अन्त्य हुने वाग्लेले बताए। अहिले स्वदेशी वा चिनियाँ कम्पनीमध्ये कसले बनाउने भन्ने विवाद छ। आयोजनाबाट श्री गर्जेजले हात झिक्यो भन्ने समाचार पनि आएका थिए।

यसअघि बोर्डले पश्चिम सेती आयोजनाका सम्बन्धमा एक समिति गठन गरेको थियो। समितिले प्रतिवेदन बोर्डलाई बुझाएको छ। उक्त प्रतिवेदन अध्ययनपछि बोर्डले यस्तो निर्णय गरेको बताइन्छ। आयोजना प्रदेश ७ मा छ।

केही महिनाअघि चिनियाँ परराष्ट्र मन्त्रालयका प्रवक्ता हुवा चुन्यिङले आयोजनाबाट हात नझिकेको बताएकी थिइन्

। भारतीय समाचार पत्र द टाइम्स अफ इन्डियाले उनको भनाइ उद्धृत गर्दै लेखेको समाचारमा नेपाल सरकारसँग आयोजनाको आर्थिक सम्भाव्यता लगायत सम्बन्धमा कुराकानी भइरहेको उल्लेख थियो।

‘पश्चिम सेती आयोजनाबाट हामीलाई हटाइएको समाचारमा कुनै सत्यता छैन, यो आयोजना व्यापारिक हिसाबले हाम्रा लागि महत्वपूर्णमध्ये एक हो,’ प्रवक्ता चुन्डको भनाइ उद्धृत गर्दै उक्त पत्रिकाले लेखेको थियो।’

यसअघि नै नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र चाइना थ्री गर्जेज इन्टरनेसनल कर्पोरेसनबीच उक्त आयोजना निर्माण गर्न संयुक्त लगानी सम्झौता (जेभिए) मा हस्ताक्षर भएको थियो। हस्ताक्षरसँगै २० वर्षभन्दा बढी समयदेखि चर्चामा रहेको आयोजना निर्माणतर्फ अगाडि बढ्ने अपेक्षा गरिएको थियो।

बोर्डले जेभिए अनुमोदन गरेपछि आयोजना निर्माणका लागि पश्चिम सेती जलविद्युत् कम्पनी बन्ने सहमति भएको थियो। कम्पनीमा प्राधिकरण र चाइना थ्री गर्जेज इन्टरनेसनल कर्पोरेसनको क्रमशः २५ र ७५ प्रतिशत शेयर रहने भनिएको छ। कम्पनीले स्थानीयबासीलाई १० प्रतिशत शेयर दिनेछ।

प्राधिकरणले लगानी गर्ने २५ प्रतिशत रकम जुट्न नसके चिनियाँ एक्जिम बैंकबाट सहुलित ब्याजदरमा ऋण लिन चाइना थ्री गर्जेजले सहयोग गर्ने समझदारीमा उल्लेख थियो। आयोजनाको अनुमानित लागत एक खर्ब ६० अर्ब रुपैयाँ छ। आयोजनाको लगानी २५ प्रतिशत इक्विटी र ७५ प्रतिशत ऋणबाट जुटाउने प्रस्ताव गरिएको छ। बोर्डले आयोजनामा विदेशी लगानी स्वीकृत गरिसकेको छ। नेपालभित्रै विद्युत् खपत हुने गरी सार्वजनिक-निजी साझेदारी (पिपिपी) मोडलमा निर्माण गर्न लागिएको थियो। अस्ट्रेलियन कम्पनी स्मेकले उक्त आयोजना १५ वर्ष ओगटेको थियो।

श्रोत: अभियान, २०७५/०४/०३

त्रिशूली जलविद्युत् केन्द्र सुदृढीकरण गरिँदै

दुर्गा लामिछाने

५१ वर्षअघिदेखि उत्पादन शुरू गरेको त्रिशूली जलविद्युत् केन्द्रलाई सुदृढीकरण गरिने भएको छ । भारत तथा नेपाल सरकारद्वारा संयुक्तरूपमा निर्मित केन्द्रको उत्पादन क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ सुदृढीकरण गर्न लागिएको हो ।

पुरानो प्रविधि भएका कारण पर्याप्त पानी हुने वर्षायाममा समेत केन्द्रले पूर्ण क्षमतामा विद्युत् उत्पादन गर्न सकेको छैन । ७ ओटा युनिटसहित २४ मेगावाट (मेवा) कुल विद्युत् उत्पादन क्षमता भए पनि केन्द्रले दैनिक करीब १८ मेवा मात्रै उत्पादन गर्दै आएको छ ।

समय सापेक्षित डिजाइन र प्रविधिसहित सुदृढीकरण गरी विद्युत् उत्पादन क्षमता पनि बढाउने तयारी रहेको केन्द्रले जानकारी दिएको छ । ‘पुरानो प्रविधिमा निर्मित आयोजना भएकाले क्षमताअनुसारको विद्युत् उत्पादन हुन सकेको छैन,’ केन्द्र प्रमुख तारादत्त भट्टले भने, ‘नयाँ प्रविधिसहित सुदृढीकरणपछि क्षमतामा पनि राम्रो सुधार आउने विश्वास छ ।’

अहिले एकपटकमा ६ ओटा युनिट सञ्चालन गरी एउटा स्ट्याण्डबाई राख्ने गरिएको छ । केन्द्रको टेलरेसबाट निस्किएको पानीबाट सञ्चालनमा रहेको देवीघाट जलविद्युत् केन्द्र (१४ मेवा)का कारण त्रिशूली पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन हुन नसकेको हो । दुई केन्द्रबीचको भौगोलिक अवस्थाका कारण त्रिशूलीका सबै युनिट सञ्चालन गर्दा निस्कने पानी देवीघाट केन्द्रले धान्न नसकी फर्किन्छ । यसले गर्दा त्रिशूलीको एउटा युनिट नचलाउने गरिएको केन्द्रले जानकारी दिएको छ । सुदृढीकरणपछि यो समस्या पनि समाधान हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

‘आवश्यक अध्ययनका लागि प्रारम्भिक छलफल चलिरहेको हुँदा के कसरी सुदृढीकरण गर्नेदेखि अनुमानित लागतलागतका विषयमा टुङ्गो लाग्न बाँकी नै छ,’ केन्द्र प्रमुख भट्टले भने ।

मर्मतपछि केन्द्र सञ्चालनमा

गत असार २६ गते विद्युत्गृहको कण्ट्रोल प्यानलस्थित ब्रेकरमा आगलागी भई बन्द भएको त्रिशूली जलविद्युत् केन्द्र मर्मतपछि सञ्चालनमा आएको छ । आगलागी निभाउने क्रममा पानीले असर पुगेका ४ युनिटमध्ये ३ ओटा सोमवार र एउटा मङ्गलवारदेखि सञ्चालनमा आएको केन्द्र प्रमुख भट्टले जानकारी दिए ।

यससँगै केन्द्रले १२ मेवा क्षमतामा विद्युत् उत्पादन शुरू गरेको छ । त्रिशूली केन्द्र सञ्चालनमा आएपछि देवीघाट केन्द्र पनि चालू भएको छ । आगलागीले एउटा ट्रान्सफर्मरको साइट ब्रेकरमा क्षति पुगेकाले नयाँ ब्रेकर जडान गरी पूर्ण क्षमतामा विद्युत्गृह सञ्चालन गर्ने तयारी भइरहेको भट्टले बताए ।

यसका लागि अझै करीब ५ दिन लाग्ने उनको भनाइ छ । आगलागीबाट १ करोडभन्दा माथिको क्षति भएको केन्द्रको दाबी छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०४/०३

कार्यान्वयनको पहिलो दिनमै बजेटविरुद्ध सरकार

भीम गौतम

आर्थिक वर्ष २०७५-०७६ बजेटमा सरकारले ७५० मेगावाटको पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना स्वदेशी लगानीमा निर्माण गर्ने घोषणा गरेको थियो । तर, बजेट कार्यान्वयन सुरु भएको पहिलो दिन अर्थात १ साउनमै आफ्नो बजेटविरुद्ध सरकारले निर्णय गरेको छ ।

६ वर्षअघि तत्कालीन ऊर्जा मन्त्रालय र चाइना थ्री-गर्जेजको सहायक कम्पनी सीडब्लूई इन्भेष्टमेन्ट कर्पोरसनबीच आयोजना अघि बढाउन भएको सम्झौता प्रक्रियागत र औपचारिक रूपमा रद्द नगरी सार्वजनिक बजेटमा स्वदेशी लगानीमा नै बनाउने निर्णय गरेको सरकारले सो निर्णय उल्टाएको हो । मंगलबार लगानी बोर्डका अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको अध्यक्षतामा तथा बोर्डका उपाध्यक्ष एवं अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडाको उपस्थितमा बोर्ड बैठकले स्वदेशी लगानीमा बनाउने निर्णयलाई लत्याएर पुनः चिनियाँ कम्पनीलाई दिने गरी प्रक्रिया अघि बढाएको हो ।

बैठकले चिनियाँ कम्पनीले उठाएका केही सर्तहरूबारे ऊर्जा र अर्थ मन्त्रालयको समन्वयमा दुई महिनाभित्र टुंग्याउन निर्देशन दिएको थियो तर बजेटमा भने स्वदेशी लगानीमा बनाउने उल्लेख गरेको थियो । सरकारले सार्वजनिक गरेर संसदबाट पारित बजेटलाई कानुन सरह मानिन्छ तर सरकारले यसलाई संशोधनसमेत नगरी बोर्ड बैठकमार्फत चिनियाँ कम्पनीसँगै प्रक्रिया अघि बढाउने निर्णय भएको छ । पूर्व मुख्यसचिव विमल कोइराला सार्वजनिक गरिएको बजेट कानुनसरह हुने भएकोले यसलाई संशोधन गर्न मन्त्रपरिषद्को निर्णय आवश्यक पर्ने बताउँछन् ।

“सामान्यतया बजेटमा उल्लेख गरेको कुरा कानुनसरह हो, त्यस अनुसारनै अघि बढ्नुपर्छ,” उनले भने, “मन्त्रपरिषद्को निर्णयबिना यसलाई संशोधन र यसविरुद्ध निर्णय गर्न पाउँदैन, गर्नुपर्ने मन्त्रपरिषद्ले निर्णय गरेपछि सार्वजनिक गर्नुपर्छ ।”

आयोजना अघि बढाउनका लागि नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका केही प्रावधान सुधार गर्नका लागि पत्र पठाएपछि लगानी बोर्डले प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद् कार्यालयका सचिवको संयोजकत्वमा समिति गठन गरी एउटा प्रतिवेदन दिएको थियो । तर, प्रतिवेदनबारे कुनै निर्णय नगरी र चिनियाँ कम्पनीसँग सम्झौता रद्द नगरी १५ जेठमा सरकारले सार्वजनिक गरेको बजेटमा भने पश्चिम सेती स्वदेशी लगानीमा बनाउने उल्लेख छ । बोर्डले समिति गठन गरेको र यसको प्रतिवेदन आइसकेको अवस्थामा सरकारले प्रतिवेदनमाथि कारवाहीसमेत अघि नबढाइ तथा चिनियाँ कम्पनीसँगको सम्झौता रद्द नै नगरी बजेटमै स्वदेशी लगानीमा बनाउने गरी सार्वजनिक गर्नुलाई सरकारको अपरिपक्व कदम भन्दै आलोचना भएको थियो । त्यसलगत्तै चिनियाँ विदेश मन्त्रालयले विज्ञप्तिनै जारी गरेर पश्चिम सेतीबारे सरकारसँग नेगोसिएसन चलिरहेको उल्लेख गरेको थियो भने त्यसलगत्तै चीन भ्रमणमा गएका प्रधानमन्त्री ओलीले पश्चिम सेती आयोजनाबारे चिनियाँ कम्पनीसँग भएको सम्झौता कायमै रहेको बताएका थिए । सम्झौता रद्द नगरी कसरी सरकारले स्वदेशी लगानीमा बनाउने निर्णय गरेको भन्दै यसप्रति सरकारको आलोचनासमेत भएको थियो ।

२०६८ फागुनमा ऊर्जा मन्त्रालय र कर्पोरसनबीच भएको सम्झौतामा ६ महिनाभित्र अध्ययन सकेर एक वर्षभित्र संयुक्त उपक्रम (जेभीए) गर्ने उल्लेख रहेकोमा २०७३ माघ ३ मा मात्र प्रारम्भिक जेभीए थियो । जेभीए भएपछि विद्युत् प्राधिकरणको २५ प्रतिशत र कम्पनीको ७५ प्रतिशत रहने गरी संयुक्त कम्पनी गठन हुनुपर्ने भएपनि

हालसम्म बनेको छैन । पछिल्लो समयमा समयमा चिनियाँ कम्पनीले हाल विद्युत् प्राधिकरणले जलाशययुक्त आयोजनाले हिउँदमा ३५ प्रतिशत ऊर्जा उत्पादन नगरेमा जलाशययुक्त आयोजनामा लागि तोकिएको विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) नपाउने तथा डलरमा पीपीए गर्दा १० बर्षसम्म मात्र भुक्तानी दिने व्यवस्थाले ७५० मेगावाटमै बनाउन नसकिने भएकोले यसलाई ६ सय मेगावाटमा क्षमता घटाउनुपर्ने लगायतका केही बुँदासहित बोर्डलाई पत्र लेखेको थियो । सोहीअनुसार प्रधानमन्त्री कार्यालयका तत्कालीन सचिव महेन्द्रमान गुरुङको संयोजकत्वमा रहेको समितिले चिनियाँ कम्पनीले समयमै नबनाएकोले सुझावको पहिलो नम्बरमा सम्झौता खारेज गरेर बास्केटमा ल्याई सरकारले बनाउने र अन्य सुझावमा एकपटक अन्तिम मौका दिने लगायतका सुझाव दिएको थियो । पौने २ खर्ब लागतमा निर्माण गर्न लागिएको आयोजना १७ बर्षसम्म स्मेक कम्पनीले अनुमतिपत्र लिएर निर्माण नगरेपछि खारेज गरिएको थियो । खारेज गरेपछि प्रतिस्पर्धामार्फत बनाउनका लागि प्रयास भएपछि ५ वर्षअघि सरकारले चिनियाँ कम्पनीलाई अनुमतिपत्र दिएको थियो । अपारदर्शी ढंगले अनुमतिपत्र दिएको भन्दै लामो समयसम्म यसमा विवाद समेत भएको थियो । लामो समयसम्म चिनियाँ कम्पनीले पश्चिमसेतीको काम अघि नबढाएपछि सुदुरपश्चिमवासीले स्वदेशी लगानीमा बनाउन माग गरेका थिए ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०७५/०४/०३

‘हेजिड फन्ड’ स्थापना सुरु, अब अमेरिकी डलरमा पिपिए गर्न सजिलो हुने

जलविद्युत तथा पूर्वाधार आयोजनामा विदेशी मुद्रा (अमेरिकी डलर) मा लगानी गर्दा हुने जोखिम व्यवस्थापन गर्न जलविद्युत लगानी तथा विकास कम्पनीले ‘हेजिड फन्ड’ स्थापनाको प्रक्रिया सुरु गरेको छ । कम्पनीले यससम्बन्धी प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरिसकेको छ । मस्यौदा थप परिमार्जन गर्न वा अन्तिम रूप दिन बिहीबार ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयमा छलफलसमेत गरिएको छ । छलफलमा ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले ‘हेजिड फन्ड’ दिगो हुनुपर्नेमा जोड दिए । ‘जलविद्युत तथा ठूला पूर्वाधार आयोजनामा विदेशी लगानी आवश्यक पर्छ,’ उनले भने, ‘फन्ड आवश्यक छ, यसले डलर भुक्तानी दिनुपर्दा नेपाली मुद्रा अवमुल्यन हुने जोखिम न्यूनिकरण गर्छ ।’ जलविद्युत आयोजनामा डलरमा विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) हुँदा वर्षौंदेखि विवाद हुँदै आएको छ । यस्तो विवाद फन्डले व्यवस्थापन गर्ने हुँदा यो दिगो हुनुपर्ने मन्त्री पुनले दोहोर्‍याए । कम्पनीले यसबारे अर्थ मन्त्रालयसँग पनि राय मागेको थियो । मन्त्रालयले पनि जलविद्युत मात्र नभई दीर्घकालसम्म पूर्वाधार आयोजनामा विदेशी मुद्रा लगानी हुँदा व्यवस्थापन हुने गरी काम गर्नुपर्ने सुझाएको छ । अहिलेसम्म वैदेशिक लगानीबाट हुने जोखिम वा विदेशी मुद्रा (अमेरिकी डलर) मा उतारचढाव आउँदा व्यवस्थापन गर्ने संयन्त्र छैन । यही कारण डलरमा पिपिए हुँदा सधैं विवाद हुने गरेको छ । विदेशी लगानी व्यवस्थापन, विविधिकरण र जोखिम कम गर्न आफ्नै अग्रसरतामा फन्ड स्थापनाको पहल थालेको कम्पनीका उप-महाप्रबन्धक मुक्तिबोध न्यौपानेले बताए । ‘विदेशी मुद्रामा पिपिए गर्दा त्यसको जोखिम समन्यायिक ढंगले व्यवस्थापन हुने गरी मस्यौदा तयार भएको छ,’ उनले ऊर्जा खबरसँग भने । विदेशी मुद्राको जोखिम सुरुमा केही प्रतिशत प्राधिकरणले लिने तथा बाँकी सरकार र लगानीकर्ताले लिने गरी मस्यौदा तयार भएको छ । भुक्तानी दिनुपर्ने र नाफा हुँदा पनि उसले लिने हुँदा बढी जोखिम प्राधिकरणले लिनुपर्ने बेहोरा पनि मस्यौदामा छ । फन्ड स्थापना गर्न सुरुमा कम्पनीले नै रकम राख्ने भएको छ । यसपछि सरकार, आयोजना विकासकर्ता, प्राधिकरणको हुनेछ । विश्व बैंक तथा अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (आइएफसी) लाई पनि फन्डमा लगानी गर्न आग्रह गरिने न्यौपानेले बताए । फन्डमा जम्मा रकममध्ये ८० प्रतिशत न्यून जोखिमयुक्त र बाँकी उच्च प्रतिफल आउने क्षेत्रमा लगानी गर्ने गरी मस्यौदा तयार गरिएको छ । कम्पनीले साढे ७ प्रतिशत ब्याजमा फन्डको रकम परिचालन गर्ने तयारी गरेको छ । नेपाल विद्युत प्राधिकरणले २ सय १६ मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली-१ जलविद्युत आयोजनाको पिपिए गर्दा डलरमा हुने भुक्तानीको जोखिम हेजिड फन्ड स्थापना गरी न्यूनिकरण गर्ने उल्लेख गरेको छ । नेपाल राष्ट्र बैंकले अर्थ मन्त्रालयसँगको सहकार्यमा फन्ड स्थापना गर्ने पनि उल्लेख छ । राष्ट्र बैंकले अहिलेसम्म यसको काम सुरु गरेको छैन । विदेशी लगानीकर्ताले जम्मा गरेको रकम भुक्तानी फिर्ता लैजाँदा सहजीकरण गर्ने गरी बैंकले फन्डको तयार गरेको बताइएको छ । तर, यस्तो व्यवस्थाले डलरमा उतारचढाव हुँदाको जोखिम न्यूनिकरण हुँदैन ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०४/०३

विश्व बैंक अपर अरुण र प्रसारण लाइनमा लगानी गर्न इच्छुक

विश्व बैंकका आवासीय निर्देशक कुईमिओ फानले अपर अरुण र अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनमा सहयोग गर्न इच्छुक रहेको बताएका छन् ।

बुधबार ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिञ्चाइमन्त्री वर्षमान पुनसँग भएको भेटमा उनले बंगलादेशसँगको विद्युत् व्यापार सम्झौता भएमा अन्तरदेशीय प्रसारणलाइन निर्माणमा समेत सहयोग गर्न विश्व बैंक तयार रहेको बताए ।

सिंहदरबारस्थित ऊर्जा मन्त्रालयमा भेटमा ऊर्जामन्त्री पुनले ऊर्जा क्षेत्रमा विश्व बैंकले गरेको सहयोगप्रति धन्यवाद दिँदै नयाँ मन्त्रीका रूपमा आफूले कार्यभार सम्हालेसँगै ऊर्जा क्षेत्रको समग्र विकासका निम्ती श्वेतपत्र जारी गरेर ३५ सय मेगावाट विद्युत् नेपाल आफैले बनाउने गरी योजना अघि बढाएको बताए । उनले त्यसका लागि १६ वटा आयोजनाको छनोटसमेत भइसकेको जानकारी दिए । मन्त्री पुनले राष्ट्रिय प्राथमिकतामा रहेका आयोजना र वैदेशिक लगानीमा सञ्चालित आयोजनालाई दुरत गतिमा अघि बढाउनका लागि सरकारले छिट्टै संयन्त्र बनाउने तयारी गरिरहेको बताउँदै जग्गा अधिग्रहण र वन तथा वातावरण क्षेत्रको समस्या समाधानका लागि सरकारले योजना निर्माण गरिसकेको बताए । मन्त्री पुनले नेपालको जलविद्युत् क्षेत्रमा लगानी गर्न समेत विश्व बैंकका निर्देशकलाई आग्रह गरेका थिए ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०१५/०४/०३

‘इनर्जी को-अपरेसन’ मा समझदारी गर्न बंगलादेशी ऊर्जा मन्त्री आउँदै

विद्युत आदानप्रदान तथा व्यापार गर्नेबारे भारत र चीनसँग भएको सैद्धान्तिक सहमतिपछि यो प्रक्रिया बंगलादेशसँग पनि हुन लागेको छ । विदेशी लगानी भित्र्याएर यहाँको विद्युत क्षेत्रीय बजारमा पुर्याउने उद्देश्यले रणनीतिक योजना अघि बढाइएको हो । विद्युत विकासमा सहकार्य तथा समन्वयका विषयमा छलफल गर्न ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले बंगलादेशका विद्युत, ऊर्जा तथा खनिज राज्यमन्त्री नसरुल हमिदलाई आमन्त्रण गरेका छन् । मन्त्री पुनको आमन्त्रणमा हमिद आगामी साउन २४ गते (अगष्ट ९, २०१८) नेपाल आउन लागेको मन्त्रालयले जानकारी दिएको छ । उनको २ दिने नेपाल भ्रमणमा ऊर्जा विकासमा सहकार्य (इनर्जी को-अपरेसन) तथा विद्युत व्यापार सम्झौता (पिटिए) बारे छलफल हुनेछ । समग्र ऊर्जा विकासमा हुने सहकार्यका विषयमा समझदारीपत्र (एमओयू) मा हस्ताक्षर नै हुने मन्त्री पुनका प्रेस संयोजक रोशन खड्काले बताए । उनका अनुसार इनर्जी को-अपरेसन अन्तर्गत हुने पिटिएका विषयमा पनि विस्तृत छलफल हुनेछ । मन्त्री पुनले बढी हुने यहाँको विद्युत सार्क (दक्षिण एसियाली क्षेत्रीय सहयोग संगठन) राष्ट्रभरि पुर्याउन रणनीतिक काम थालेका छन् । उनले यसअघि पनि भारतसँग जस्तै बंगलादेशसँग पनि पिटिए गर्ने बताउँदै आएका थिए । २०७४ चैत २१ देखि थाइल्यान्डको बैंककमा आयोजित दोस्रो एसिया तथा प्रशान्त क्षेत्रीय इनर्जी फोरमका अवसरमा पनि दुई मन्त्रीबीच ऊर्जा विकासमा सहकार्य गर्नेबारे छलफल भएको थियो । त्यतिबेलाै हमिदले नेपालको विद्युत लैजान भारतको बाटो चाहिने हुँदा यसबारे बंगलादेशले कुरा गरिरहेको बताएका थिए । बंगलादेश केही वर्षदेखि नेपालका जलविद्युत आयोजनामा लगानी गरी विद्युत बंगलादेश लैजान इच्छुक देखिएको छ । उसले यसअघि भारतीय कम्पनी जिएमआरले अघि बढाएका ९ सय मेगावाटको माथिल्लो कर्णाली र ६ सय मेगावाटको माथिल्लो मर्स्याङ्दीबाट करिब ५ सय मेगावाट विद्युत किन्ने सैद्धान्तिक सहमति गरेको थियो । जिएमआरले पछिल्लो समय हिमताल पावरको नाममा रहेको माथिल्लो मर्स्याङ्दीको सम्पूर्ण स्वामित्व बुटवल पावर कम्पनी (बिपिसी) र उसँग सहकार्य गरेका चिनियाँ कम्पनीलाई बेचेको छ । नेपालका लागि बंगलादेशी राजदूत माशफी बिन्ते साम्सले पनि यहाँको जलविद्युत विकासमा बंगलादेश लगानी गर्न तयार रहेको बताउँदै आएका छन् ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०४/०३

पश्चिम सेतीबारे लगानी बोर्ड अनिर्णीत

बजेटमा आफ्नै स्रोतमा पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना बनाउने भनिए पनि यसैका लागि २०६८ मा चिनियाँ कम्पनी श्री गर्जेजसँग गरिएको सम्झौता तोडिएको छैन

विजय तिमल्सिना

बहुप्रतीक्षित जलविद्युत् आयोजना पश्चिम सेतीबारे लगानी बोर्ड अनिर्णीत बनेको छ । सरकारले यो वर्षको बजेटमार्फत पश्चिम सेती स्वदेशी लगानीमा बनाउने घोषणा गरे पनि यसअघि नै प्रवर्द्धनको काम पाएको चिनियाँ कम्पनी चाइना श्री गर्जेज इन्टरनेसनल कर्पोरेसनसँगको सम्झौता तोडिएको छैन । लगानी बोर्डको मंगलबार राति बसेको सञ्चालक समितिको बैठकले आयोजनाबारे अर्थ मन्त्रालय, ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय र विकासकर्ता कम्पनीसँगको छलफलपछि निष्कर्षमा पुग्न निर्देशन दिएको छ ।

७ सय ५० मेगावाट क्षमताको आयोजनाको विकासकर्ता चिनियाँ कम्पनीले विभिन्न सर्त राख्दै आयोजनाको काम अघि बढाउन आनाकानी गरेपछि यसअघि पनि बोर्डले अध्ययनका लागि समिति गठन गरेको थियो । फागुन २५ गते बसेको लगानी बोर्डको सञ्चालक समितिको बैठकले अध्ययन समिति गठन गरेको हो । उक्त समितिले बोर्डलाई दिएको प्रतिवेदनमा चिनियाँ कम्पनीसँगको सम्झौता खारेज गरी आफैले बनाउने वा श्री गर्जेजलाई नै कम क्षमतामा आयोजना बनाउन स्वीकृति दिने विकल्प उल्लेख गरेको छ ।

अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले प्रस्तुत गरेको आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को बजेटमा 'पश्चिम सेतीलाई नेपालभित्रकै स्रोत परिचालन गरी निर्माण सुरु गरिनेछ' भनी उल्लेख गरिएको छ ।

बोर्डले २०६८ मा चिनियाँ कम्पनी श्री गर्जेजसँग आयोजना निर्माणको लागि सम्झौता गरेको थियो । तर, उसले आफ्नो अध्ययनअनुसार ७५० मेगावाट क्षमतामा पश्चिम सेती आयोजना बनाउँदा लागत महँगो पर्ने भन्दै ६ सय मेगावाट क्षमतामा बनाउने प्रस्ताव गरेको थियो ।

नेपाली पक्षले यसलाई अस्वीकार गर्दै आएको छ ।

श्री गर्जेजको सहायक कम्पनी सीडब्लूई इन्भेस्टमेन्ट कर्पोरेसन र लगानी बोर्डबीच २०६८ सालमै आयोजना निर्माणका लागि समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको थियो । श्री गर्जेज र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले आयोजना संयुक्त लगानीमा बनाउने समझदारीसमेत गरिसकेका छन् । आयोजनामा श्री गर्जेजको ७५ प्रतिशत र २५ प्रतिशत प्राधिकरणको सेयर हुने उल्लेख छ । दुवैको लगानीमा संयुक्त कम्पनी स्थापना गरी आयोजना अघि बढाउने समझदारी भएको हो ।

विद्युत् आयोजना अघि बढाउन श्री गर्जेजले विद्युत् खरिद दर बढाउनुपर्ने, १० वर्षभन्दा बढी समय डलरको भाउमा विद्युत् बिक्री सुविधा हुनुपर्ने, १७ प्रतिशत नाफा निश्चित गरिदिनुपर्ने, आयोजनाका लागि आफूले अहिलेसम्म गरेको लगानी पुँजीकरण गर्नुपर्ने माग बोर्डसमक्ष गरिरहेको छ ।

विद्युत् प्राधिकरणले जलाशययुक्त आयोजनाको विद्युत् हिउँदमा १२ रुपैयाँ ४० पैसा र वर्षामा ७ रुपैयाँ १० पैसामा किन्ने दर निर्धारण गरेको छ । यो मूल्यमा विद्युत् बिक्री गर्दा आयोजना नाफामा नजाने निष्कर्ष श्री गर्जेजको छ । विद्युत् खरिदको वर्तमान निर्देशिकाअनुसार जलविद्युत् आयोजनाले विदेशी लगानी नतिरुन्जेल वा १० वर्षसम्म जुन चाँडै हुन्छ त्यही बेलासम्म मात्रै डलरको भाउमा विद्युत् खरिद गर्न मिल्ने व्यवस्था छ । यही विवादका कारण वर्षौंदेखि चर्चामा रहेको पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना अघि बढ्न सकेको छैन ।

ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनले २५ वैशाखमा भावी योजना समेटेर जारी गरेको श्वेतपत्रमा पश्चिम सेतीलाई प्रदेश नम्बर ७ को मेगा आयोजनाका रूपमा उल्लेख गरिएको छ ।

बैतडी, बझाङ र डडेल्धुरा र डोटी जिल्लालाई छुने आयोजनाले वार्षिक २ अर्ब ८० करोड युनिट विद्युत् उत्पादन गर्ने अनुमान छ । आयोजनाका लागि १ खर्ब ८० अर्ब लाग्ने अनुमान छ ।

आयोजना निर्माणका लागि सरकारले २०५४ मा अस्ट्रेलियाली कम्पनी स्मेकलाई दिएको थियो । तर, पटकपटक म्याद थप्दा पनि कम्पनीले आर्थिक स्रोत जुटाउन नसकेपछि २०६८ साउनमा सम्झौता खारेज भएको हो । सोही वर्ष आयोजना निर्माणको जिम्मा श्री गर्जेजलाई दिने निर्णय भएको हो । श्री गर्जेजले २०६८ मा गरेको सम्झौतामा आयोजना सन् २०१४ देखि निर्माण सुरु गरी २०१९ को डिसेम्बरमा निर्माण गरिसक्ने उल्लेख छ ।

सौर्य ऊर्जाका लागि २० अर्ब वैदेशिक लगानी स्वीकृत

लगानी बोर्डको सञ्चालक समितिको बैठकले नेपालमा सौर्य ऊर्जा उत्पादन तथा व्यवस्थापन परियोजनाका लागि डोल्मा फन्ड म्यानेजमेन्टलाई २० करोड अमेरिकी डलर वैदेशिक लगानी स्वीकृत गरेको छ ।

फोहोरमैला व्यवस्थापन परियोजनाको पीडीए स्वीकृत

बोर्ड बैठकले काठमाडौं उपत्यकाको एकीकृत फोहोरमैला व्यवस्थापन परियोजनाअन्तर्गत पहिलो प्याकेजको कार्यान्वयनका लागि आयोजना विकास सम्झौता (पीडीए) स्वीकृत गरेको छ । यसको विकासकर्ता नेपवेस्ट कम्पनी प्रा लि हो ।

फोहोरमैला व्यवस्थापन परियोजनाको पहिलो प्याकेजमा काठमाडौं महानगरपालिका, दक्षिणकाली, चन्द्रागिरि, नागार्जुन, तारकेश्वर, टोखा, बूढानीलकण्ठ, गाकर्णेश्वर, कागेश्वरी-मनहरा तथा शंकरापुर गरी १० नगरपालिका समेटिनेछन् ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०४/०४

जलविद्युत कम्पनीद्वारा 'हेजिड फन्ड'को तयारी

जलविद्युत् लगानी तथा विकास कम्पनीले हेजिड फन्ड स्थापना गर्नेबारे तयारी अघि बढाएको छ । वैदेशिक मुद्राको जोखिम व्यवस्थापन गर्न बनाउन कम्पनीले हेजिड फन्ड स्थापनाका लागि रायसुझाव लिनका लागि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयमा बिहीबार आयोजित छलफलमा यस्तो जानकारी दिइएको हो । अहिलेसम्म वैदेशिक लगानीबाट हुने जोखिम वा विदेशी मुद्रा (अमेरिकी डलर) मा उतारचढाव आउँदा व्यवस्थापन गर्ने संयन्त्र छैन । यही कारण अमेरिकी डलरमा विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) हुँदा विवाद हुने गरेको छ ।

छलफलमा मन्त्रालयले जलविद्युत्मात्र नभई दीर्घकालसम्म पूर्वधार आयोजनामा विदेशी लगानी हुँदासमेत व्यवस्थापन हुने गरी काम गर्नुपर्ने सुझाव दिएको थियो । कम्पनीले फन्ड स्थापनाबारे यसअघि अर्थ मन्त्रालयसँग पनि राय मागेको थियो ।

छलफलमा ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले लागेको 'हेजिड फन्ड' दिगो हुनुपर्नेमा जोड दिए । एक पटक फन्ड स्थापनापछि लामो समय काम गर्न सक्ने हुनुपर्ने उनको तर्क थियो ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०४/०४

तमोर नदी कहिलेसम्म 'झोला' मा ?

विभिन्न कम्पनीलाई अध्ययन अनुमति तर उत्पादन शून्य

तमोरबाट मात्रै ७८९ मेगावाट उत्पादन गर्न सकिने

अरु मिसाउँदा १२१४ मेगावाट बिजुलीको सम्भावना

आनन्द गौतम

फक्तालुङ गाउँपालिका ७ ओलाङ्चुङगोला उद्गमस्थल भएर बग्ने तमोर नदीबाट ताप्लेजुङमा मात्रै ७ सय ८९ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न सकिन्छ । यस आसपासका मेवा, घुन्सा नदीको पानीसमेत मिसाउँदा उत्पादन क्षमता १ हजार २ सय १४ मेगावाट पुग्छ । यसका लागि सरकारले विभिन्न कम्पनीलाई अध्ययन अनुमति दिएको छ । तर बिजुली उत्पादन कहिले हुन्छ पत्तो छैन । टिप्ताला भञ्ज्याङ आसपासबाट सुरु भई सप्तकोशीमा मिसिने तमोर नदीबाट अहिलेसम्म एक किलोवाट बिजुली पनि उत्पादन भएको छैन ।

तेह्रथुमको आठराई र पाँचथरको आम्बुङमा आएर काबेलीसँग जोडिने यो नदीबाट ताप्लेजुङमा मात्रै उत्पादनका लागि सातवटा कम्पनीले अनुमति लिएका छन् । अनुमति लिएका कम्पनीहरू वातावरण प्रभावको अध्ययन गरिरहेको दाबी गर्छन् । काम थालनी गर्ने पहिलो कम्पनी सानीमा इनर्जी प्रालि छ । उसले निर्माणका लागि ठेकेदार कम्पनी छनोट गरेको छ । यसै वर्षबाट आयोजना क्षेत्रमा निर्माणको काम सुरु भएको छ ।

७४ मेगावाटका लागि काम थालेको उसले मोटरबाटोको स्तरोन्नतिलगायत काम सुरु गरेको हो । फक्तालुङको मित्लुङबाट सुरु हुने यो आयोजना मिक्वाखोला १ खोक्लिङमा टुंगिन्छ । ऊर्जा मन्त्रालयमा दर्ता भएकामध्ये सानीमा इनर्जी प्रालिले नै एकै ठाउँबाट ४ सय १५ मेगावाट उत्पादनका लागि प्रस्ताव गरेको छ ।

यसको केन्द्रबिन्दु फक्तालुङ गाउँपालिकाको केन्द्र रहेको तापेथोक बगर हो । एकै ठाउँबाट उत्पादन हुने तमोरको यो सबैभन्दा ठूलो आयोजना पनि हो । अप्पर तमोर जलविद्युत आयोजनाका रूपमा सानीमा इनर्जी प्रालिले २०६८ मंसिर २९ गते सर्वेक्षणको अनुमति पाएको थियो । कम्पनीले फक्तालुङ गाउँपालिकाको तापेथोक बगर र सिंवा बजारमा सार्वजनिक सुनुवाइ पनि गरेको छ ।

मन्त्रालयमा गरिएको दर्ताअनुसार फक्तालुङ गाउँपालिकाको तापेथोक, सावादिन, खेजेनिम, लिंखिम यसको प्रभावित क्षेत्र छन् ।

मध्यतमोर जलविद्युत पनि यही कम्पनीले निर्माण गर्न लागेको हो । यसलाई ५४ बाट २० मेगावाट बढाएर ७४ बनाइएको हो । फक्तालुङ ७ ओलाङ्चुङगोला प्रभावित क्षेत्र हुने गरी ७२ मेगावाटको प्रस्ताव गरिएको छ ।

अप्पर तमोर ए जलविद्युत आयोजनाअन्तर्गत युनियन हाइड्रोपावर लिमिटेड ललितपुरले प्रस्ताव गरेको हो । रिभर साइड हाइड्रो इनर्जी प्रालिले तमोरखोला ५ प्रस्ताव गरेको छ । ४० मेगावाट उत्पादन हुने यसको

प्रभावित क्षेत्र फक्तालुङ गाउँपालिका ६ लेलेप मात्रै हुनेछ । लेलेप नै प्रभावित क्षेत्र हुने गरी अपर तमोर हाइड्रोपावर प्रालिले ३२ दशमलव ५ मेगावाटको प्रस्ताव गरेको छ ।

ओलाङचुङगोला र लेलेप प्रभावित क्षेत्र हुने गरी १ सय ५५ मेगावाटको सुपर तमोर जलविद्युत आयोजना छ । यो क्रिस्टल पावर डेभलपमेन्ट प्रालिले प्रस्ताव गरेको हो । तमोर नदीबाट मात्रै ७ सय ८९ मेगावाट उत्पादन गर्न सकिने प्रस्तावमा उल्लेख छ ।

तमोर नदीसँग संयुक्त आयोजनाका रूपमा घुन्सा तमोर जलविद्युत आयोजना ४३ मेगावाट छ । यो ब्लुस्टार होटल कम्प्लेक्स थापाथली काठमाडौंले प्रस्ताव गरेको आयोजना हो । उसले फक्तालुङ ६ लेलेपमै संरचना बन्ने गरी प्रस्ताव गरेको छ । मिक्वाखोला १ र २ को खोक्लिङ र फुङलिङ नगरपालिका १, २, ३, र ७ नम्बर वडामा संरचना बन्नेगरी १ सय २८ मेगावाटको तमोर मेवा जलविद्युत आयोजना पनि छ । स्पार्क हाइड्रो इलेक्ट्रिक कम्पनीले निर्माण गर्ने यो आयोजनाको गत जेठमा मात्रै प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दासँग अन्तिम सार्वजनिक सुनुवाइ गरेको थियो । स्पार्कका अध्यक्ष भानेन्द्र लिम्बू सरकारले निर्माण अनुमति दिए आउँदो हिउँददेखि निर्माण सुरु गर्ने तयारी भइरहेको बताउँछन् । यसमा लगानी गर्न प्रदेश १ का मुख्यमन्त्री शेरधन राईले असारमा हेलिकप्टरबाट आएर अनुगमन गरेका थिए । तमोर नदीमा मिसिने मेवाखोलामा उत्पादनका लागि अपर मेवाखोला ए २८, मिडिल मेवा ४९, मेवाखोला ५०, मेवाखोला ए २३ र अपर मेवा १५ दशमलव ५ प्रस्ताव गरिएको छ । तमोर र मेवाखोलाको पानी मिसाएर यी आयोजना सञ्चालन हुनेछन् ।